

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Právnická fakulta
Katedra ústavního práva a mezinárodního práva veřejného

Blanka Bednářová

**Rada bezpečnosti OSN a její vztah k Mezinárodnímu trestnímu soudu.
Souboj míru a spravedlnosti v mezinárodních vztazích?**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Ondřej Svaček, Ph.D., LL.M.

OLOMOUC 2011

Já, níže podepsaná Blanka Bednářová, autorka diplomové práce na téma *Rada bezpečnosti OSN a její vztah k Mezinárodnímu trestnímu soudu. Soubor míru a spravedlnosti v mezinárodních vztazích?*, která je literárním dílem ve smyslu zákona č.121/2000 Sb., dávám tímto jako subjekt údajů svůj souhlas ve smyslu § 4 písm. e) zákona 101/2000 Sb., správci Univerzita Palackého v Olomouci ke zpracování osobních údajů v rozsahu: jméno a příjmení v informačním systému, a to včetně zařazení do katalogů, a dále ke zpřístupnění jména a příjmení v katalozích a informačních systémech UP, a to včetně neadresného zpřístupnění pomocí metod dálkového přístupu. Údaje mohou být takto zpřístupněny uživatelům služeb Univerzity Palackého v Olomouci. Realizace zpřístupnění zajišťuje ke dni tohoto prohlášení vnitřní složka UP, která se nazývá Informační centrum UP.

Souhlas se poskytuje na dobu ochrany autorského díla dle zákona č.121/2000 Sb.

Prohlašuji, že moje osobní údaje výše uvedené jsou pravdivé.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Rada bezpečnosti OSN a její vztah k Mezinárodnímu trestnímu soudu. Soubor míru a spravedlnosti v mezinárodních vztazích?* vypracovala samostatně na základě uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 21. 6. 2011

Blanka Bednářová

Děkuji JUDr. Ondřeji Svačkovi, Ph.D., LL.M. za jeho souhlas s vedením této diplomové práce, za konstruktivní připomínky k jejímu obsahu a za ochotu a vstřícnost, s kterou přistupoval k odbornému vedení této práce. Dále chci poděkovat mé rodině a blízkým přátelům za podporu při psaní této práce.

Obsah

Seznam zkratk a vysvětlivek.....	6
Úvod.....	7
1 Mír nebo spravedlnost?.....	15
1.1 Právní a faktické otázky výkonu mezinárodní trestní spravedlnosti.....	15
1.2 Mezinárodní trestní spravedlnost v kontextu kapitoly VII Charty.....	19
1.3 Legitimita RB OSN a MTS v případech nejzávažnějších zločinů.....	22
2 Vztah RB OSN a MTS v rámci vybraných ustanovení Římského statutu.....	24
2.1 Článek 13 písm. b) Římského statutu o předložení situace.....	24
2.1.1 Vývoj znění čl. 13 písm. b) Římského statutu.....	25
2.1.2 Právní základ pro předložení situace k MTS.....	26
2.1.3 Výklad čl. 13 písm. b) v souvislosti s rezolucí RB OSN 1593 (2005).....	27
2.2 Článek 16 Římského statutu o odložení vyšetřování či stíhání.....	30
2.2.1 Vývoj znění čl. 16 Římského statutu.....	30
2.2.2 Právní základ pro odložení šetření či stíhání u MTS.....	32
2.2.3 Perspektiva vztahu RB OSN a MTS v souvislosti s aplikací čl. 16 Římského statutu.....	34
3 Zločin agrese – nejzávažnější zločin podle mezinárodního práva.....	37
3.1 Na cestě ke kampalskému kompromisu.....	39
3.1.1 Koncept agrese v mezinárodním právu.....	39
3.1.2 Úsilí kriminalizovat agresi po r. 1945.....	41
3.3 Definování zločinu agrese.....	44
3.3.1 Formální znaky zločinu agrese.....	44
3.3.2 Formální znaky zločinu agrese v práci Speciální pracovní skupiny.....	44
3.4 Výkon působnosti MTS v případech zločinu agrese.....	46
3.5 Kampalský kompromis.....	48

Závěr.....	50
Bibliografie.....	55
Přílohy.....	60
Seznam příloh.....	67
Abstrakt.....	68
Abstract.....	69
Anotace.....	70
Annotation.....	71

Seznam zkratk a vysvětlivek

1994 Návrh	Návrh Statutu pro Mezinárodní trestní soud z r. 1994 (<i>1994 Draft Statute for an International Criminal Court</i>)
EJIL	European Journal of International Law
Charta OSN	Charta Organizace spojených národů
ICLR	International Criminal Law Review
JICJ	Journal of International Criminal Justice
KMP	Komise pro mezinárodní právo
MHP	Mezinárodní humanitární právo
MSD	Mezinárodní soudní dvůr
MTS	Mezinárodní trestní soud (nebo Soud)
RB OSN	Rada bezpečnosti Organizace spojených národů (nebo Rada)
Rezoluce RB OSN	Rezoluce Rady bezpečnosti Organizace spojených národů
Rezoluce VS OSN	Rezoluce Valného shromáždění Organizace spojených národů
Římský statut	Římský statut Mezinárodního trestního soudu

Úvod

Stíhání súdánského prezidenta Omara al-Bašira¹ pro některé z nejzávažnějších zločinů podle mezinárodního práva² přispělo k diskuzi o úloze Mezinárodního trestního soudu (dále jen MTS nebo Soud) a o významu mezinárodní trestní spravedlnosti³ při řešení probíhajících konfliktů v současném světě.

Je role MTS přínosná pro ukončení probíhajících konfliktů? Vede stíhání nejzávažnějších zločinů podle mezinárodního práva k regulaci mezinárodních vztahů? V souvislosti s dárfúrskou kauzou mezinárodní diplomaté analyzovali jak naložit se stíháním úřadujícího vrcholného představitele státu a jaký dopad bude mít tento krok na odvíjející se konflikt nejen v oblasti západní provincie Súdánu.⁴ Koncem července 2008 byla Rada bezpečnosti OSN (dále RB OSN nebo Rada) rozdělena protichůdnými názory svých členů o aplikaci čl. 16 *Římského statutu Mezinárodního trestního soudu* (dále Římský statut),⁵ na základě kterého může Rada pozastavit úkony Mezinárodního trestního soudu (dále MTS nebo Soud). Ve stejnou dobu slavil první stálý mezinárodní trestní tribunál šesté výročí své činnosti.⁶

---

¹ Ačkoli práce převážně čerpá z cizojazyčných zdrojů, pro zachování jednoty jazyka práce jsou vlastní jména přepsána do českého jazyka. Pro zamezení omylu, či záměny, pro bližší konkretizaci jsou v poznámkovém aparátu práce v některých případech uvedeny i cizojazyčné přepisy vlastních jmen.

² V kontextu této práce termín *nejzávažnější zločiny podle mezinárodního práva (crimes under international law, crimes les plus sérieux selon droit international public)* odkazuje na zločiny uvedené v čl. 5 Římského statutu Mezinárodního trestního soudu (dále jen Římský statut). Bližší k definici zločinů podle mezinárodního práva, odlišení mezi zločiny podle mezinárodního práva a mezinárodními zločiny např. ŠTURMA, Pavel. *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*. Praha: Karolinum, 2002, s. 9 – 26; BONAFÉ, Béatrice I. *The Relationship between State and Individual Responsibility for International Crimes*. Leiden, Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2009, s. 23 – 32. Podrobněji o stíhaných skutcích a průběhu případu u Mezinárodního trestního soudu (dále MTS nebo Soud) ICC-02/05-01/09 Case (*The Prosecutor v. Omar Hassan Ahmad Al-Bashir*). Pro potřeby této práce se o tomto konkrétním případě referuje jako o *dárfúrské kauze*.

³ V kontextu výzkumného záměru této práce se používá spojení mezinárodní trestní spravedlnost v souvislosti s činností mezinárodních trestních soudů, přičemž se důraz klade na MTS. Pro podrobnější rozbor spravedlnosti a mezinárodní spravedlnosti z pohledu právní filozofie autorka odkazuje na dílo Johna Rawlse, např. *Teorie spravedlnosti (Theory of Justice)* a monografie *Filosofie práva* od Pavla Höllandera a *Základy teorie práva a právní filozofie* od spoluautorů Vladimíra Veverky, Jiřího Boguszaka a Jiřího Čapka.

⁴ V této souvislosti je zajímavé sledovat vývoj v přístupu francouzské diplomacie a samotného Súdánu. Angažované súdánské zahraniční politice se během jednoho měsíce podařilo získat podporu pro odmítnutí stíhání jejich prezidenta u většiny členů Organizace spojených národů.

⁵ O postoji jednotlivých členů RB OSN např. ALI, Wasil. *UNSC in heated debate over deferring indictment of Sudan president*. [online]. Sudan Tribune online, 29. července 2008 [cit. 28. 2. 2011]. Dostupné na <<http://www.sudantribune.com/UNSC-in-heated-debate-over,28059>>.

⁶ MTS zahájil svou činnost 1. 7. 2002, datum zároveň ohraničuje časovou působnost soudu. Zakládající smlouvou Soudu je Římský statut, který byl přijat 17. 7. 1998. K datu 19. 5. 2011 ho ratifikovalo 115 zemí. Podrobné informace o jednotlivých signatářích na *The States Parties to the Rome Statute* [online]. ICC, [cit. 1. 6. 2011]. Dostupné na <<http://icc-cpi.int/Menus/ASP/states+parties/>>.

Rozvoj mezinárodního trestního soudnictví⁷ souvisí s úsilím mezinárodního společenství dát srozumitelně najevo, že páchaní nejzávažnějších zločinů podle mezinárodního práva ohrožuje či ruší mezinárodní mír a bezpečnost.⁸ V Preambuli Římského statutu se uvádí: „*Strany Statutu rozeznávají, že tyto závažné zločiny [grave crimes – pozn. BB] ohrožují mír, bezpečnost a blahobyt světa,...*“⁹ V této souvislosti Robert Cryer tvrdí, že tyto zločiny „...jsou mezinárodním společenstvím nazírány jako porušení nebo ohrožení hodnot chráněných obecným mezinárodním právem...“¹⁰ Porušení norem mezinárodního práva je natolik závažné, že toto jednání zakládá mezinárodní odpovědnost státu, ale i individuální odpovědnost jednotlivce.

Po zkušenostech mezinárodního společenství s mezistátními nebo vnitrostátními konflikty, v kterých docházelo k páchaní nejzávažnějších zločinů podle mezinárodního práva, bylo by možné předpokládat, že vztah mezi mezinárodní trestní spravedlností a mezinárodním mírem bude symbiotický. Carla del Ponte, citovaná v článku Robina Marshalla, tvrdí: „*Bez prosazení spravedlnosti se nedosáhne míru a usmíření.*“¹¹ Kontext událostí se stíháním soudánského prezidenta a s vyřešením konfliktu v Dárfúru svědčí o přetrvávajícím pnutí mezi mezinárodní trestní spravedlností a mezinárodním mírem.¹² V této souvislosti Veronika Bílková poznamenává: „*Bilance této kauzy [dárfúrské kauzy – pozn. BB] ...je prozatím smíšená.*“¹³

Vliv mezinárodní trestní spravedlnosti při řešení konfliktů ukazuje na propojení mezinárodního práva a mezinárodní politiky. Richard J. Goldstone k tomu souhrnně dodává, že „*mezinárodní trestní spravedlnost je celá o mezinárodních a domácích*

---

⁷ Podrobněji ke genezi mezinárodního trestního soudnictví např. DAVID, Vladislav, SLADKÝ, Pavel, ZBOŘIL, František. *Mezinárodní právo veřejné s kazuistikou*. Praha: Leges, 2008, s. 257 – 272. GOLDSTONE, Richard J., SMITH, Adam M. *International Judicial Institutions. The Architecture of International Justice at Home and Abroad*. 1. vydání. Routledge 2008, s. 2 – 8, 95 – 143; SCHABAS, William A. *An Introduction to the International Criminal Court*. 3. vydání. Cambridge: Cambridge University Press, 2007, s. 1 – 21; ŠTURMA, Pavel. *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*. Praha: Karolinum, 2002, s. 41 – 119; VÁLEK, Petr. *Klíčová rozhodnutí mezinárodních trestních tribunálů ve světle mezinárodního práva*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 3 – 20. Mezinárodní trestní soudnictví napomohlo k vytvoření mezinárodního trestního práva jako teoretické disciplíny. Jednotlivé soudní tribunály aplikují mezinárodní právo a jsou zdrojem cenné interpretace mezinárodního práva v kontextu současného vývoje mezinárodních vztahů.

⁸ Srov. rezoluce Rady bezpečnosti Organizace spojených národů (dále rezoluce RB OSN) RB OSN 808 (1993), rezoluce RB OSN 827 (1993), rezoluce RB OSN 955 (1994).

⁹ Preambule Římského statutu.

¹⁰ CRYER, Robert a kol. *An Introduction to International Criminal Law and Procedure*. 2. vydání. Cambridge: Cambridge University Press, 2010, s. 72.

¹¹ MARSHALL, Robin. International Justice no longer ‚Utopian dream.‘ *Budapest Sun*, 21. června 2007, s. 2.

¹² POLGREEN, Lydia, SIMONS, Marlise. *The Pursuit of Justice vs. the Pursuit of Peace*. [online]. The New York Times online, 11. července 2008 [cit. 28. 2. 2011]. Dostupné na <<http://www.nytimes.com/2008/07/11/world/africa/11sudan.html?ref=world>>.

¹³ BÍLKOVÁ, Veronika. Dárfúrská dilemata Mezinárodního trestního soudu. *Mezinárodní politika*, 2009, roč. 33, č. 11-12, s. 45.

*konferencích. Bez politické vůle by tyto instituce ani neexistovaly.*¹⁴ Při prosazování mezinárodní trestní spravedlnosti rezonují právní, ale i politická témata a takovému propojení se nevyhne ani vědecké zkoumání. Ačkoli jsou mezinárodní spravedlnost a mezinárodní mír univerzálně uznávané hodnoty, spojované s ochranou humanity, v kontrastu s realitou mezinárodních vztahů budí jejich prosazování určité rozpaky¹⁵ a pokračuje debata, zdali je MTS přínosný při řešení konfliktů nebo je výkon mezinárodní trestní spravedlnosti překážkou míru. V realitě mezinárodní politiky se uplatňuje přístup „mír nebo spravedlnost; spravedlnost nebo mír.“ Tato dichotomie má „vražedný“ potenciál jak pro autority RB OSN a MTS, tak pro vykonatelnost norem mezinárodního práva v mezinárodní politice.

Tato práce zkoumá vztah mezi RB OSN a MTS a jejím cílem je předložit právní analýzu vlivu Rady na výkon mezinárodní trestní spravedlnosti v činnosti MTS. V této souvislosti se práce zabývá pouze některými konkrétními otázkami, které se vztahují k stíhání nejzávažnějších zločinů podle mezinárodního práva, ale nenabízí komplexní studii o roli MTS při řešení konfliktů.

Ačkoli se obě zkoumané autority od sebe povahově odlišují, protože RB OSN je politickým orgánem a MTS je soudní institucí, oba aktéři se v rámci své činnosti věnují případům, které souvisejí s ohrožením či porušením mezinárodního míru a bezpečnosti. Dle *Charty Organizace spojených národů* (dále jen Charta OSN) je prvořadou odpovědností Rady zajistit mezinárodní mír a bezpečnost. Přispívá tomuto účelu i spolupráce mezi RB OSN a mezinárodními soudními institucemi? Geneze mezinárodního trestního soudnictví a výklad Preambule Římského statutu vedou k jednoznačně kladné odpovědi. Naopak z praxe Rady, a to i po vzniku MTS, lze objevit případy, které dokazují, že prosazení míru prostřednictvím mezinárodní trestní spravedlnosti je pod vlivem střetů mezi RB OSN a MTS. Z tohoto důvodu je potřeba toto téma podrobněji rozebrat.

Role RB OSN při řešení konfliktů je dána ustanoveními Charty OSN, úloha MTS v mezinárodních vztazích souvisí s jeho činností jako nezávislé a nestranné stálé soudní instance. V případě, že je nezávislost soudu omezena, ztrácí jeho existence význam.

---

¹⁴ Obstacles in International Justice. The Establishment and Efficacy of International Courts. An interview with Richard J. Goldstone. *Harvard International Review*, 2009, roč. 30, č. 4, s. 81.

¹⁵ V rozpačité situaci je mezinárodní společenství se svým postojem v dárfúrské kauze, jak je rozebráno v druhé kapitole práce. Podobný dojem budí i diskuze v souvislosti s vydáním rezoluce RB OSN 1973 (2011) o vyšetření situace v Libyi a stíhání Muammara Kaddáfího před MTS, ačkoli zatím nenastal dostatečný odstup pro analýzu.

V této souvislosti práce podrobně zkoumá vliv RB OSN na výkon jurisdikce MTS¹⁶ a zabývá se vlivem RB OSN na nezávislost haagského stálého trestního tribunálu. Rámcově také práce pojednává o významu mezinárodní trestní spravedlnosti při řešení konfliktů v současném světě a okrajově řeší i otázku, jak se vztah mezi RB OSN a MTS podílí na vytvoření globálního normativního systému, který by reguloval mezinárodní vztahy.

V kontextu se záměrem práce se následující tři kapitoly zabývají výzkumnou otázkou: *Je možné uvažovat o nezávislém MTS, když aplikaci práva v konkrétních případech ovlivňuje politické rozhodnutí RB OSN?*

Pro naplnění cíle práce se v analýze vychází z několika předpokladů, které v práci nejsou podrobněji rozpracovány: Za prvé, oba aktéři chrání mezinárodní mír a bezpečnosti jako univerzální hodnoty. Za druhé, legitimita MTS v rámci mezinárodní politiky vychází z jeho nezávislosti na jiných aktérech a z naplnění funkce, která vyplývá z Římského statutu. Za třetí, mezinárodní trestní spravedlnost přispívá k udržení mezinárodního míru a bezpečnosti.

Z metodologického hlediska se v této případové studii uplatňuje deskriptivně-analytická metoda, která se snaží objasnit vliv RB OSN na nezávislost MTS, přičemž se konkrétně zaměřuje na výkon působnosti Soudu. Práce vychází z normativního zkoumání platného práva, resp. konkrétních ustanovení Římského statutu, Charty OSN a dalších pro práci relevantních zdrojů. Pro větší názornost analýzy se téma práce rozebírá na dvou konkrétních příkladech: na dárfúrské kauze a na definici zločinu agrese (*crime of aggression*). Tyto příklady spojuje činnost obou autorit s agendou udržení mezinárodního míru a bezpečnosti. Oba také přispívají k prolomení jistých tabu v obecném mezinárodním právu. Pro záměr práce jsou přínosné i rozdíly mezi oběma zkoumanými příklady. Dárfúrská kauza představuje konkrétní příklad aplikace platného práva a definování zločinu agrese nabízí teoretickou debatu a úvahy vztahující se k úpravě *de lege ferenda*.

Obsah práce se dělí na kapitoly a podkapitoly. První kapitola se nazývá *Mír nebo spravedlnost?* a zabývá se příčinami pnutí mezi RB OSN a MTS v kontextu agendy udržení mezinárodního míru a bezpečnosti. V této části se klade důraz na pojetí míru

---

¹⁶ V kontextu práce odpovídá termín *jurisdikce* působnosti soudu ve významu tohoto termínu v českém právu. V cizojazyčných zdrojích odpovídá tento termín výrazu *jurisdiction*, který se pojmově používá jak pro vyjádření příslušnosti, tak pro vyjádření pravomoci, a proto může být překlad do češtiny zavádějící. Český překlad Římského statutu uvádí *jurisdikce*. Srov. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 84/2009 Sb. m. s., o sjednání Římského statutu Mezinárodního trestního soudu.

a spravedlnosti jako univerzálních hodnot, které souvisí s funkcí jak RB OSN, tak MTS. Kapitola se zabývá činností RB OSN v rámci kapitoly VII Charta OSN a shrnuje dosavadní přístup mezinárodního společenství k nepřipustnosti nejzávažnějších zločinů podle mezinárodního práva. V této souvislosti kapitola vychází z předpokladu, že prosazování mezinárodní trestní spravedlnosti je v zájmu míru. Záměrem první části práce je rozebrat motivy Rady a Soudu jednat v situacích, v kterých dochází k páčání nejzávažnějších zločinů, a poukázat na potenciální konflikty mezi oběma autoritami.

Druhá kapitola se věnuje dárfúrské kauze, v které je analyzován vztah mezi RB OSN a MTS v rovině vybraných ustanovení Římského statutu. V této kapitole se normativně zkoumá spojení mezi RB OSN a MTS v čl. 13 písm. b) a čl. 16 Římského statutu. Cílem kapitoly je na konkrétním případě dokázat, že politický vliv RB OSN vychází přímo z ustanovení Římského statutu.

V následující kapitole se zkoumá vztah obou autorit prostřednictvím debaty o definici zločinu agrese. V souvislosti s návrhy definice zločinu agrese se v této části věnuje pozornost vztahu mezi zločinem agrese a aktem agrese (*act of aggression*). Kapitola se zabývá podmíněností výkon působnosti Soudu rozhodnutím Rady o aktu agrese. Součástí kapitoly je i přehled historického vývoje definice agrese a zločinu agrese po r. 1945.

Teoretické poznatky shrnuje závěr práce a odpovídá na výzkumnou otázku. Zároveň se práce v závěru vyjadřuje k významu mezinárodní trestní spravedlnosti v souvislosti se současným stavem mezinárodních vztahů.

Otázky mezinárodní trestní spravedlnosti jsou v české právní vědě velmi málo komplexně reflektovány. Tato tematická oblast je zejména zastoupena monografiemi o ratifikaci Římského statutu Českou republikou a o jeho implementaci do právního řádu.¹⁷ Dále jsou zastoupeny publikace, které srovnávají jednotlivé typy mezinárodních trestních soudů.¹⁸ Mezi vyvíjející se kategorii patří práce zabývající se otázkami individuální trestní odpovědnosti za nejzávažnější zločiny a postavení jednotlivce v mezinárodním právu.¹⁹ V kontextu vztahu mezinárodní trestní spravedlnosti a řešení konfliktů v české právní vědě stále existuje nevyužitý prostor pro analýzu. Tímto směrem se zaměřuje tato práce a snaží se změnit nerovnováhu mezi množstvím výzkumů, které jsou věnovány fungování

---

¹⁷ Např. *Problémy implementace Statutu Mezinárodního trestního soudu do právního řádu*. Praha: C. H. Beck, 2004. 97 s.

¹⁸ Např. VÁLEK, Petr. *Klíčová rozhodnutí mezinárodních trestních tribunálů ve světle mezinárodního práva*. Praha: C. H. Beck, 2009. 240 s.

¹⁹ Např. BÍLKOVÁ, Veronika. *Úprava vnitrostátních ozbrojených konfliktů v mezinárodním humanitárním právu*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2007. 333 s. Kapitola *Odpovědnostní mechanismy*, s. 215 – 239.

MTS a jiných trestních tribunálů, souvislostem Římského statutu s obecnými zásadami trestního práva nebo otázkám průlomu státní suverenity, a analýzami dopadů činnosti soudních institucí na vyřešení konfliktů nebo usmíření v postkonfliktní společnosti.

Zajímavý rozměr pro další analýzu tématu, předestřené touto prací, nabízí potenciální judikatura MTS ve věci zločinu agrese. Výzvu pro právní vědu, ale i politickou praxi mezinárodního společenství, představuje hledání jednoznačné a právně závazné definice aktu agrese, který podmiňuje spáchání zločinu agrese. V této souvislosti je nezbytné upravit vztah mezi RB OSN a MTS, aniž by byla ohrožena legitimita některé z těchto mezinárodních autorit. Obecné mezinárodní právo reaguje na změny, které souvisí se změnou mezinárodních vztahů. V tomto kontextu bude dále přínosné například zkoumat vztah mezi aktem agrese, humanitární intervencí a zločinem agrese. V souvislosti se záměrem, ale i závěry této práce by další výzkum mohl pokračovat například komparativní studií role MTS v probíhajících konfliktech v Dárfúru a v severní části Ugandy, ovládané Armádou božího odporu (*Lord's Resistance Army, LRA*), jejíž vůdce je také stíhán MTS, či komparativní studií postoje RB OSN a MTS k situacím v Libyi, na Pobřeží slonoviny a v Sýrii v souvislosti s událostmi jara 2011.

Základními zdroji této práce jsou právní prameny. V kontextu se záměrem práce jsou analyzována vybraná ustanovení Charty OSN a Římského statutu. Oba primární zdroje jsou uceleně vykládány a jejich interpretaci doplňují i sekundární zdroje - komentáře k jednotlivým ustanovením z Trifftererova *Commentary on the Rome Statute of the International Criminal Court* a *The Charter of the United Nations: A Commentary*, zejména ustanovení z prvního dílu. Interpretačním vodítkem jsou i zprávy Komise pro mezinárodní právo (dále KMP), které jsou zdrojem cenných právních analýz a ujasňují některé teoretické otázky spojené s přípravou Římského statutu. Vedle mezinárodních smluv jsou dalšími primárními zdroji použitými pro záměry práce rezoluce RB OSN, zejména rezoluce RB OSN 1593 (2005), která zahájila vyšetřování situace v Dárfúru u MTS. Ve vztahu k částem práce, jež se věnují zločinu agrese, je důležitá rezoluce Valného shromáždění OSN 3314 (XXIX) (1974), definující akt agrese, a znění tzv. kampalského kompromisu v rezoluci revizní konference.

Práce dále čerpá z převážně cizojazyčných sekundárních zdrojů. Velmi přínosným zdrojem je monografie Roberta Cryera *Prosecuting International Crimes. Selectivity and the International Criminal Law Regime*, protože nabízí konstruktivní přístup k režimu mezinárodního trestního práva. Ve své kritice je autor této publikace přímočarý a ukazuje, jak by režim mezinárodního trestního práva mohl a měl fungovat. Základní nástin tématu

umožňuje třetí vydání *An Introduction to the International Criminal Court* od Williama A. Schabase. Inspirujícím vlivem pro vývoj úvah o roli mezinárodní spravedlnosti v současné mezinárodní politice působí monografie od Bertranda Badieho *La diplomatie des droits de l'homme. Entre éthique et volonté de puissance*. Obsah této monografie konfrontuje vlastní úvahy autorky.

Z hlediska výzkumné otázky jsou pro práci velkým přínosem postřehy Matthiase Neunera v článku *The Darfur Referral of the Security Council and the Scope of the Jurisdiction of the International Criminal Court*. Autor zde zdařile aplikuje své znalosti z mezinárodního práva na konkrétní případ stíhání súdánského prezidenta. Srovnatelný význam má i článek od Ademoly Abbase *The Competence of the Security Council to Terminate the Jurisdiction of the International Criminal Court*. Na příkladech jednotlivých rezolucí RB OSN dovolávající se čl. 16 Římského statutu autor interpretuje význam tohoto ustanovení na vztah mezi RB OSN a MTS. Soustředí se na právní analýzu, ale nezabývá se jinými neprávními aspekty. Pro podkapitolu o perspektivě činnosti MTS při řešení probíhajícího konfliktu v Dárfúru jsou velkým zdrojem informací studie nezávislé nevládní organizace International Crisis Group a práce War Crisis Research Office u Washington College of Law. Zprávy jsou veřejně dostupné na oficiálních webových stránkách obou organizací a jsou logicky strukturované a analyzují situaci do hloubky, i když každá z jiného hlediska. Report International Crisis Group o situaci v Dárfúru a vliv MTS na řešení konfliktu je spíše případovou studií důsledků stíhání pro konflikt v Súdánu. Výhodou práce je, že obsahuje hodně informací z terénního výzkumu a sběru dat. Text práce od War Crisis Research je dobře vystavěnou analýzou, jejímž přínosem je srozumitelné stylistické podání. Za nedostatek lze považovat nedostatek právních zdrojů.

Poslední část práce, která rozebírá vztah RB OSN a MTS v kontextu definování zločinu agrese, vycházela z několika odborných článků. Jejich společným přínosným znakem je zaměření na vývoj definice samotné agrese, která je důležitým prvkem při určení zločinu agrese. V této oblasti vyniká článek *The Kampala Compromise on the Crime of Aggression*, jenž detailně analyzuje průběh revizní konference v souvislosti se změnami znění návrhů právních ustanovení. Velmi čtivým je i článek od Benjamin B. Ferencze, shrnující klíčové okamžiky v definování zločinu agrese. Jednou z nejlepších právních analýz o zkoumaném tématu napsal Mark. S. Stein pro časopis *Indiana International & Comparative Law Review*. V neposlední řadě je třeba zmínit, že základem pro téma práce je i článek od Machteld Boot-Matthijssen a texty

The ICC and the Crime of Aggression: A Need to Reconcile the Prerogatives of the SC, the ICC and the ICJ od Vimalena J. Reddi a *The Blank-Prose Crime of Aggression* od Michaela J. Glennona z *The Yale Journal of International Law*.

K zájmu o téma přispěl i monitoring novinových příspěvků o dárfúrské kauze a o definici zločinu agrese v období od června 2008 do současnosti.

1 Mír nebo spravedlnost?

Tato kapitola se věnuje spojitosti mezi výkonem mezinárodní trestní spravedlnosti a řešením konfliktů. Význam mezinárodní trestní spravedlnosti nespočívá pouze v posouzení trestnosti, ale i v jejím vlivu na mírový proces a na obnovení právního státu v postkonfliktní společnosti. Napomáhá k vyrovnání se s minulostí, ať formou soudních rozhodnutí mezinárodního stálého trestního tribunálu nebo rozhodnutím smírčích komisí nebo komisí pravdy.

V následujících podkapitolách se rozebírá vztah mezi kapitolou VII Charty OSN a výkonem mezinárodní trestní spravedlnosti a pozornost se soustředí na vazbu mezi udržením a obnovením mezinárodního míru a bezpečnosti a stíháním nejzávažnějších zločinů podle čl. 5 Římského statutu. V kontextu se záměrem práce se tato část nezabývá vztahem mezi mezinárodní trestní spravedlností a mezinárodním mírem z pohledu právní filozofie a nerozebírá všechny otázky související s uplatněním spravedlnosti na mezinárodní úrovni.

Cílem první kapitoly je představit motivy RB OSN a MTS k stíhání jednotlivců za genocidu, válečné zločiny a další typy nejzávažnějších zločinů podle mezinárodního práva. Kapitola chce dokázat, že oblast mezinárodní trestní spravedlnosti je důležitá pro obě předmětné autority, ale každá z nich přistupuje k jejímu prosazení s odlišnou prioritou.

1.1 Právní a faktické otázky výkonu mezinárodní trestní spravedlnosti

Mezinárodní trestní spravedlnost a mezinárodní mír jsou hodnotami, kterých se dovolává současný globalizovaný svět, konkrétněji mezinárodní společenství.²⁰ B. Badie, významný francouzský teoretik mezinárodních vztahů, tvrdí, že integrační procesy, vytváření nadnárodních politických, obranných, právních subjektů, které nahrazují státní autoritu, nepotvrzují zájem mezinárodního společenství chránit hodnoty, které patří k lidské důstojnosti, ale dokazují pravý opak, tj. nárůst nezájmu a angažování se podle poměru nákladů a zisků. Upozorňuje, že tzv. *mezinárodní humanismus*

---

²⁰ Obě kategorie souvisí s vytvoření tzv. *globálního řádu (global order)*. Více např. teorie legalizace (*legalization theory*) v ROACH, Steven C. *Governance, Order, and the International Criminal Court. Between Realpolitik and a Cosmopolitan Court*. New York: Oxford University Press, 2009.

(*humanisme international*) vypovídá o nové hře moci.²¹ K tomu poznamenává, že „*naděje se vyvíjí stejným tempem jako figle*.“²²

Z perspektivy teoretiků mezinárodních vztahů se souvislosti mezi mezinárodním mírem, bezpečností a normami mezinárodního práva týkají jednání aktérů v mezinárodním politickém systému.²³ Mohou normy mezinárodního práva ovlivnit chování aktérů mezinárodních vztahů?

Role mezinárodního práva v mezinárodních vztazích vychází z potřeby normativního systému, který by korigoval chování aktérů mezinárodních vztahů. Mezinárodní politika je často pojímána jako střet zájmů a základní oblastí zkoumání teorií mezinárodních vztahů je válka. Mezinárodní právo odkazuje na kogentní zákaz uchýlování se k ozbrojené síle a vychází z domněnky, že státy, jako hlavní aktéři mezinárodních vztahů a primární subjekty mezinárodního práva, usilují o mír mezi sebou navzájem. Tento předpoklad nejznámějším způsobem formuloval Woodrow Wilson ve svých 14 bodech. Vyjadřuje ho i Charta OSN.²⁴

Pohled internacionalistů na roli mezinárodního práva v mezinárodních vztazích se liší. Mezinárodní právníci zkoumají otázky zákonnosti a právní následky protiprávního chování. Ve vztahu k mezinárodní trestní spravedlnosti se internacionalisté zabývají trestní odpovědností osob, které v postavení státních orgánů porušily normy mezinárodního práva. Pavel Šturma a Čestmír Čepelka uvádí, že regulace stíhání nejzávažnějších porušení navazuje na vývoj právní úpravy ozbrojeného konfliktu a dalších pravidel humanitárního charakteru.²⁵ Autoři publikace *Mezinárodní humanitární právo* poznamenávají: „*Mezinárodní humanitární právo [dále jen MHP – pozn. BB] je odvětví, které se zčásti překrývá s normami mezinárodního trestního práva.*“²⁶

---

²¹ BADIE, Bertrand. *La diplomatie des droits de l'homme. Entre éthique et volonté de puissance*. Paris: Fayard, 2002, s. 230 – 231, 233, 239 – 268.

²² Tamtéž, s. 315.

²³ Základní teoretická debata se odehrála mezi realisty a tzv. idealisty. Realisté tvrdí, že konflikt je přirozenou součástí mezinárodního politického systému, který je anarchický a založený na boji o moc. Realisté neodmítají existenci mezinárodního práva, ale zpochybňují jeho vliv na chování aktérů mezinárodních vztahů, pro které je nezbytné bojovat o moc. Tzv. idealisté věří, že mezinárodní právo, vynucované světovou organizací, odvrátí konflikty mezi aktéry a přispěje k vzájemné spolupráci a k stabilitě mezinárodního politického systému.

²⁴ Čl. 2 odst. 4 a odst. 6 Charty OSN vyjadřuje zákaz uchýlování se k ozbrojené síle, a to i jen hrozby užití síly. Interpretováno opakem, Charta OSN vyjadřuje podmínky legálního užití síly a je základem pro právo na válku (*ius ad bellum*).

²⁵ ŠTURMA, Pavel, Čepelka, Čestmír. *Mezinárodní právo veřejné*. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 777.

²⁶ ONDŘEJ, Jan a kol. *Mezinárodní humanitární právo*. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 472.

Marc Weller ve svém článku *Undoing the Global Constitution: UN Security Council Action on the International Criminal Court* tvrdí, že MTS je chybějící částí ochrany základních hodnot mezinárodního společenství.²⁷

Jaké jsou tyto hodnoty? Z předcházejících odstavců vyplývá, že se mezi základní principy mezinárodního práva vedle ochrany svrchovanosti státu a zákazu užití síly řadí alespoň minimální ochrana lidských práv.^{28, 29}

V Preambuli Římského statutu se uvádí: „...nejzávažnější zločiny, kterými je dotčeno mezinárodní společenství jako celek, nesmí zůstat nepotrestány a je nutné zajistit jejich účinné stíhání přijetím opatření na národní úrovni a posílením mezinárodní spolupráce.“³⁰ Vynutitelnost individuální trestní odpovědnosti za nejzávažnější zločiny před mezinárodními soudními institucemi značí, že objekty, které chrání normy mezinárodního trestního práva, jsou natolik důležité, že mezinárodní společenství společně přistupuje k regulaci jejich porušení přímo mezinárodním právem,³¹ jak vyplývá i z Preambule Římského statutu.³²

---

²⁷ WELLER, Marc. *Undoing the Global Constitution: UN Security Council Action on the International Criminal Court*. *International Affairs*, říjen 2002, roč. 78, č. 4, s. 694.

²⁸ Ochrana lidských práv je samostatnou a obsáhlou materií mezinárodního práva. V prvé řadě je realizována systémem univerzální ochrany lidských práv a v době ozbrojeného konfliktu normami mezinárodního humanitárního práva (dále jen MHP). Blíže k vztahu mezi ochranou lidských práv a MHP např. BENISON, Audrey I. *War Crimes: A Human Approach to a Humanitarian Law Problem at the International Criminal Court*. *Georgetown Law Journal*, listopad 1999, roč. 88, s. 141 – 171 a zejména RATNER, Steven R. *The Schizophrenias of International Criminal Law*. *Texas International Law Journal*, jaro 1998, roč. 33, s. 237 – 258; ONDŘEJ, Jan a kol. *Mezinárodní humanitární právo...*, s. 19 – 36. Dále příslušná judikatura ad hoc tribunálů, zejména Rozhodnutí Odvolacího senátu v kauze *Tadić*. Právním základem univerzální ochrany lidských práv je *Všeobecná deklarace lidských práv*. V Chartě OSN jsou lidská práva zmíněna v kontextu naplnění základních účelů stanovených v čl. 1. Dle spoluautorů monografie *International Human Rights in Context. Law, Politics, Morals* text ani jazyk této mezinárodní smlouvy přímo nevyjadřují žádnou povinnost států k ochraně všech lidských práv. Podrobněji o vývoji nástrojů ochrany lidských práv např. STEINER, Henry J., ALSTON, Philip, GOODMAN, Ryan. *International Human Rights in Context. Law, Politics, Morals*. 3. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2007, s. 133 – 139. Souběžně s univerzálním systémem ochrany lidských práv se vytváří i regionální režimy ochrany lidských práv. Jako příklad lze uvést *Evropskou konvenci k ochraně lidských práv a základních svobod* nebo *Americkou konvenci o lidských právech*.

²⁹ Na základě judikatury Mezinárodního soudního dvoru (dále jen MSD) je porušením norem MHP porušením mezinárodních obyčejů kogentní povahy. Více Posudek MSD ve věci *Legalita hrozby a užití jaderných zbraní v ozbrojeném konfliktu* nebo Posudek MSD ve věci *Právních následků nelegální výstavby zdi na okupovaném palestinském území*. Blíže např. CHETAIL, Vincent. *The Contribution of the International Court of Justice to International Humanitarian Law*. *International Review of the Red Cross*, červen 2003, roč. 85, č. 850, s. 235 – 269. Dále na základě Teheránské proklamace z 13. května 1968 představují smlouvy univerzální ochrany lidských práv ustálenou a akceptovanou praxi mezi státy a jsou kogentními normami mezinárodního práva. *Proclamation of Teheran*. Final Act of the International Conference on Human Rights. 22 April – 13 May 1968.

³⁰ Preambule Římského statutu.

³¹ Srov. koncept univerzality. CRYER: *Prosecuting International Crimes...*, s. 84 – 101.

³² „Smluvní strany jsou odhodlány skoncovat s beztrestností pachatelů...a tak přispět k prevenci těchto zločinů.“ Preambule Římského statutu.

Právní dimenze mezinárodní trestní spravedlnosti se odvíjí ve dvou základních aspektech. Za prvé, mezinárodní trestní soudnictví působí regulativně a je založeno na vynutitelnosti norem, které zakazují páchaní nejzávažnějších zločinů podle mezinárodního práva a postihují jednání jednotlivců v postavení státních orgánů. Druhým aspektem je preventivní účel. Kriminalizace individuální odpovědnosti před mezinárodními soudními institucemi má působit odstrašujícím dojmem na chování jednotlivců, často ve vrcholných státních funkcích, v dalších konfliktech. Darryl Robinson uvádí: „*Čím víc bude mezinárodní společenství odhodláno stíhat a trestat ty, kteří spáchali mezinárodní zločiny [ve smyslu zločiny podle mezinárodního práva – pozn. BB], tím více potenciálních pachatelů bude nuceno zamyslet se nad důsledky a vzdát se zahájení kriminální kampaně.*“³³

R. Cryer ve své monografii *Prosecuting International Crimes* zmiňuje komentář Amnesty International k přijetí *Římského statutu*: „...opravdový význam přijetí Statutu se zřejmě nenachází v samotné instituci..., ale v revoluci morálních a politických postojů k nejhrošším zločinům na světě. Tyto zločiny už více nebudou pouhými politickými událostmi, o které se zajímá diplomacie...“³⁴ Toto tvrzení vystihuje podstatu politické dimenze výkonu mezinárodní trestní spravedlnosti.

Mezinárodní diplomacie pojímá jednání spočívající v nejzávažnějších porušeních kogentních norem jako jednání států, resp. zcela zobecněno se takové jednání může popsat jako realizace národních zájmů. Politická dimenze mezinárodní trestní spravedlnosti souvisí s otázkou, zdali posuzování individuální trestní odpovědnosti na mezinárodní úrovni může být nástrojem mezinárodního společenství k řešení konfliktů, zdali přispěje k udržení (negativního) míru³⁵ a bezpečnosti.³⁶

Výkon mezinárodní trestní spravedlnosti přispívá k ochraně norem zakazujících nejzávažnější zločiny, zároveň se také podílí na vytvoření globálního právního řádu

---

³³ ROBINSON, Darryl. *Serving the Interests of Justice: Amnesties, Truth Commissions, and the International Criminal Court. European Journal of International Law* (dále jen *EJIL*), 2003, roč. 14, č. 3, s. 489.

³⁴ CRYER, Robert. *Prosecuting International Crimes. Selectivity and the International Criminal Law Regime*. 1. vydání. Cambridge: Cambridge University Press, 2005, s. 328.

³⁵ Z hlediska řešení konfliktů se rozlišuje tzv. pozitivní a negativní mír. Pozitivní mír znamená, že existuje nebo je vytvářen takový systém vztahů mezi aktéry, který navždy vylučuje jakýkoli konflikt, tj. systém, který je založený na respektování potřeb všech zúčastněných. Negativní mír znamená pouze momentální absenci konfliktu a násilí. Předpokládá, že ke konfliktu i v budoucnu může dojít. Více např. WEBEL, Charles. Introduction. *Towards a Philosophy and Metapsychology of Peace*. In WEBEL, Charles, Galthung, Johan (eds.). *Handbook of Peace and Conflict Studies*. London, New York: Routledge, 2007, s. 6.

³⁶ Přeneseno na dárfúrskou kauzu se lze ptát, zdali výkon mezinárodní trestní spravedlnosti vůči súdánskému prezidentovi ukončí konflikt mezi arabským a nearabským obyvatelstvem. Více o konfliktu v Dárfúru např. RATCLIFF, Ronald a kol. *To Intervene or Not to Intervene in Darfur*. In ALVI, Hayat, GVOSDEY, Nikolas K. (eds.) *Case Studies in Policy Making*. 12. vydání. Newport Rhode Island: U.S. Naval War College, 2010, s. 113 – 132.

a na prosazení základních právních principů, např. individuální odpovědnost za zavinění, na globální úrovni. V této souvislosti by se dalo tvrdit, že je mezinárodní trestní soudnictví nástrojem k obnovení a udržení míru a bezpečnosti a na tomto základě by měl být vztah s RB OSN kooperativní.

1.2 Mezinárodní trestní spravedlnost v kontextu kapitoly VII Charty OSN

Profesor Šturma přisuzuje založení MTS změně politické konstelace pro skončení bipolárního světa.³⁷ John Hagan a Ron Levi uvádí, že vznik mezinárodních trestních tribunálů je výsledkem významné dohody mezi právem, mocí a politikou.³⁸ V této souvislosti Philippe Kirsch a Valerie Oosterveld ve svém retrospektivním článku o vzniku prvního stálého trestního tribunálu uvádějí, že „poslední vývoj [založení ad hoc tribunálů a přijetí Římského statutu – pozn. BB] zaznamenal posun od předpokladu z doby studené války, že mezinárodní a domácí politika bude vždy mít převahu nad mezinárodním právem a spravedlností.“³⁹

RB OSN je označována za hlavní výkonný orgán OSN a dle Charty OSN reprezentuje mezinárodní společenství. Její význam oproti jiným orgánům OSN tkví v jejím účelu. V čl. 24 odst. 1 Charty OSN se uvádí: „Aby byla zajištěna rychlá a účinná akce Organizace spojených národů, svěřují její členové Radě bezpečnosti základní odpovědnost za udržování mezinárodního míru a bezpečnosti a jsou zajedno v tom, že Rada bezpečnosti, vykonávajíc své úkoly, jež vyplývají z této odpovědnosti, jedná jejich jménem.“⁴⁰ Na základě Charty OSN je Rada zmocněna jednat a přijmout patřičná protiopatření k udržení mezinárodního míru a bezpečnosti jménem mezinárodního společenství.

Jednání Rady v kontextu s kapitolou VII Charty OSN předpokládá ohrožení nebo porušení mezinárodního míru a bezpečnosti: „Rada bezpečnosti určí, zda došlo k ohrožení míru, porušení míru nebo útočnému činu, a doporučí nebo rozhodne, jaká opatření budou učiněna podle článků 41 a 42, aby byl udržen nebo obnoven mezinárodní mír a bezpečnost.“⁴¹ Samotný text tohoto ustanovení vypovídá o propojení mezinárodního práva a mezinárodní politiky a postavení mezinárodního práva v mezinárodních vztazích.

---

³⁷ ŠTURMA, Pavel. Historie a charakter Mezinárodního trestního soudu. In *Problémy implementace Statutu Mezinárodního trestního soudu do právního řádu*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 9.

³⁸ HAGAN, John, LEVI, Ron. Crimes of War and the Force of Law. *Social Forces*, 2005, roč. 83, č. 4, s. 1500.

³⁹ KIRSCH, Philippe, OOSTERVELD, Valerie. Negotiating an Institution for the Twenty-First Century: Multilateral Diplomacy and the International Criminal Court. *McGill Law Journal*, srpen 2001, roč. 46, s. 1146.

⁴⁰ Čl. 24 odst. 1 Charty OSN.

⁴¹ Čl. 39 tamtéž.

Z prvotního výkladu, bez kontextu s celým textem Charty OSN, vyplývá silná donucovací moc RB OSN. Naopak absence jednoznačné definice hrozby či porušení mezinárodního míru a bezpečnosti v kontextu čl. 39 umožňuje příliš volný a nekonzistentní výklad tohoto ustanovení. V této souvislosti může dojít k svévolné interpretaci práva, důsledkem které může být omezena moc samotné Rady.

Aplikací čl. 41 Charty OSN byly v 90. letech 20. století vytvořeny ad hoc trestní tribunály. Georg Nolte zmiňuje, že 90. léta v agendě RB OSN představují intenzivní angažování se v ochraně a prosazování norem MHP.⁴² Čl. 41 přímo souvisí s výkonem agendy na udržení míru, lze soudit, že z povahy věci jsou jednání, pro která byly zřízeny ad hoc tribunály, hrozbou pro mezinárodní mír a bezpečnost. Mezinárodní společenství reagovalo na změnu v mezinárodních vztazích, kdy konflikty probíhající na regionální úrovni dosahovaly takové intenzity, že ovlivnily mezinárodní mír, bezpečnost a v této souvislosti i jednání států na globální úrovni.⁴³ Dle Mary Kaldor, autorky monografie *New & Old Wars*, vznikají po roce 1989 tzv. *nové války* (*new wars*), v kterých dochází k páchání násilí vůči civilnímu obyvatelstvu. Uvádí, že „...většina násilí míří proti civilnímu obyvatelstvu. Na počátku 20. století byl poměr mezi vojenskými a civilními oběťmi osm ku jedné. V současnosti je to téměř opačně.“⁴⁴

Na změnu podoby konfliktů, ke které došlo po konci studené války, se snaží reagovat i mezinárodní právo. V rezoluci zakládající Mezinárodní trestní tribunál pro zločiny spáchané na území bývalé Jugoslávie se uvádí: „...*Přesvědčení, že v konkrétních okolnostech bývalé Jugoslávie přispěje založení mezinárodního tribunálu... k obnovení a udržení míru.*“⁴⁵ Rozhodnutí Odvolacího senátu v případě *Tadić* uvádí: „...*mezinárodní právo, náležité chránící legitimní zájmy států, se musí postupně zaměřit na ochranu jednotlivců.*“⁴⁶ Dále z rezoluce RB OSN 1265, zabývající se ochranou civilního obyvatelstva v ozbrojených konfliktech,

---

⁴² G. Nolte rozvádí van Baardovu analýzu angažovanosti RB OSN v ochraně MHP a období 90. let souhlasně nazývá „*intenzivním zapojováním.*“ NOLTE, Georg. The Different Functions of the Security Council with respect to Humanitarian Law. In LOWE, Vaughan a kol. (eds). *The United Nations Security Council and War. The Evolution of Thought and Practice since 1945*. New York: Oxford University Press, 2008, s. 520.

⁴³ Bližší informace o počtu, povaze konfliktů a jejich vývoji po roce 1945 např. Heidelberg Institute for International Conflict Research, [cit. 5. 12. 2010]. Dostupné na <<http://www.hiik.de/en/downloads/index.html>>.

⁴⁴ KALDOR, Mary. *New & Old Wars*. 2. vydání. Cambridge: Polity Press, 2006, s. 9.

⁴⁵ Rezoluce RB OSN 808 (1993).

⁴⁶ Rozhodnutí odvolacího senátu Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii ze dne 2. října 1995 (*Prosecutor v. Tadić*), IT-94-1-AR72

vyplývá, že odpovědností Rady je i chránit normy MHP.⁴⁷ Rezoluce zdůrazňuje „...odpovědnost států ukončit beztrestnost a stíhat ty odpovědné za genocidu, zločiny proti lidskosti a závažná porušení MHP...“⁴⁸ V rezoluci RB OSN 1296 (2000) mezinárodní společenství „...poznává, že svévolné zaměření se na civilní obyvatelstvo nebo dalších chráněné osoby a páchaní systematického, zjevného a rozšířeného porušování MHP...v ozbrojených konfliktech vytváří hrozbu mezinárodního míru a bezpečnosti.“⁴⁹ V zájmu mezinárodního společenství je stíhat takové jednání a zároveň mu předcházet, proto je základním účelem mezinárodních trestních tribunálů posílit výkonatelnost norem mezinárodního práva. Dle autorů komentáře v kapitole VII v *The Charter of the United Nations: A Commentary* „...vynucování práva je společnou částí akcí RB. Ačkoli porušení mezinárodního práva není podmínkou pro akce v rámci kapitoly VII, donucovací opatření jsou často přijímána, aby přinutila státy respektovat specifické právní normy, takto představují formu protiopatření k porušení mezinárodního práva.“⁵⁰

Z praxe RB OSN od 90. letů i judikatury MSD lze usuzovat, že mezinárodní společenství bylo nakloněno účelu, který v současnosti naplňuje MTS. Ačkoli je páchaní zločinů dle čl. 5 Římského statutu hrozbou pro mezinárodní mír a bezpečnost, nelze tvrdit, že RB OSN je povinna řešit páchaní nejzávažnějších krutostí prostřednictvím mezinárodního trestního soudnictví. Neexistuje žádné závazné pravidlo a i praxe RB OSN k mezinárodní trestní spravedlnosti není jednotná.⁵¹ V této souvislosti R. Cryer připomíná: „...po vytvoření *ad hoc* tribunálů RB OSN trpěla „soudní únavou (*Tribunal fatigue*).“ ...*ad hoc* tribunály jednoduše byly pouhými omezenými opatřeními odpovídajícími na konkrétní situaci.“⁵² Stejný názor sdílí i autoři komentáře k čl. 41 Jochen A. Frowein a Nico Krisch.⁵³

---

⁴⁷ Rezoluce RB OSN 1265 (1999).

⁴⁸ Tamtéž.

⁴⁹ Rezoluce RB OSN 1296 (2000).

⁵⁰ FROWEIN, Jochen Abr., KRISCH, Nico. Chapter VII. Action with Respect to Threat to the Peace, Breaches of the Peace, and Act of Aggression. In SIMMA, Bruno (ed.). *The Charter of the United Nations : A Commentary. Volume I*. 2. vydání. Oxford; New York: Oxford University Press, 2002, s. 707.

⁵¹ Jako příklad může sloužit reakce RB OSN na občanskou válku v Sierra Leone a následný vznik hybridního tribunálu Speciálního soudu pro Sierra Leone. Více o hybridním tribunálu v publikacích o vývoji mezinárodního trestního soudnictví, viz. pozn. 12.

⁵² CRYER: *Prosecuting International Crimes...*, s. 210.

⁵³ FROWEIN, KRISCH: Chapter VII...s. 743.

1.3 Legitimita RB OSN a MTS v případech nejzávažnějších zločinů

RB OSN a MTS jsou významní aktéři mezinárodních vztahů a každý z nich přispívá k regulaci chování v mezinárodních vztazích, tj. svou činností určují, která praxe je nedovolená.⁵⁴ Mezi oběma autoritami existuje řada rozdílů. Nejdůležitější odlišnost se týká jejich povahy. MTS je mezinárodní organizací svého druhu a je soudní institucí s vlastní právní subjektivitou.⁵⁵ Naopak RB OSN není samostatnou institucí, ale pouze orgánem bez vlastní subjektivity. Jedná jménem mezinárodního společenství, ale není nezávislá na jeho vůli, resp. na vůli členských států, mezi kterými náleží dominantní postavení pěti stálým členům. Její rozhodnutí, stejně jako legitimita RB OSN, jsou hodnoceny prostřednictvím politických motivů jednotlivých členů.

V předcházející podkapitole je uvedeno, že na základě čl. 24 odst. 1 Charty OSN odpovídá Rada za udržení mezinárodního míru a bezpečnosti. Z praxe RB OSN vyplývá, že nejzávažnější porušení práva ozbrojených konfliktů ohrožují nebo ruší mezinárodní mír a bezpečnost. Preambule Římského statutu uvádí, že nejzávažnější zločiny jsou hrozbou pro mezinárodní mír a bezpečnosti.⁵⁶

Mezinárodní trestní spravedlnost představuje pro MTS hlavní princip existence. Posuzování nejzávažnějších porušení norem mezinárodního práva je jeho legitimní funkcí. MTS vidí základní účel pro vynutitelnost norem mezinárodního trestního práva v potrestání a odstrašení (*ending impunity and deterrence*). Zároveň nelze nepřipomenout, že MTS je vázán principem komplementarity, v jehož důsledku jsou upřednostněna řízení v národní jurisdikci.⁵⁷

Ačkoli existuje nezávislý a stálý trestní soud o jeho univerzální působnosti lze polemizovat i prostřednictvím vztahu mezi RB OSN a MTS. Z analýzy případů, které nyní MTS projednává, a situací, které byly Soudu předloženy nebo naopak byly vetovány v RB OSN, lze soudit, že některá řízení u MTS neproběhnou právě proto, že RB OSN je nečinná a neumožní MTS vykonávat spravedlnost, resp. omezí působnost soudu. Pokud je MTS nečinný, a to i v posuzování nejzávažnějších zločinů souvisejících s nečlenským státem MTS, ztrácí smysl své existence. Přestože se MTS zabývá situacemi ohrožujícími nebo porušujícími mezinárodní mír nebo bezpečnost, není Rada právně

---

⁵⁴ V této souvislosti nelze nezmínit, že faktická vykonatelnost aktů obou autorit souvisí s vykonatelností mezinárodního práva obecně. Více např. HOFMANN, Stanley. International systems and international law. *World Politics*, 1961, roč. 14, č. 1, s. 205–237; DOYLE, Michael W. Differentiating compliance with international law: Stanley Hoffmann's threefold distinction. *French Politics*, 2009, roč. 7, č. 3-4, s. 423 – 431.

⁵⁵ Čl. 4 odst. 1 Římského statutu.

⁵⁶ Preambule Římského statutu.

⁵⁷ Tamtéž a čl. 1 Římského statutu.

vázána kapitolou VII Charty předložit situaci před MTS. V této spojitosti nelze považovat přístup Rady k mezinárodnímu trestnímu soudnictví za nástroje posílení mezinárodní bezpečnosti. Z hlediska RB OSN je stíhání zločinů podle mezinárodního práva, resp. výkon mezinárodní trestní spravedlnosti, jedním ze způsobů jak podpořit vykonatelnost norem mezinárodního práva, ale nepředstavuje hlavní opatření k udržení mezinárodního míru a bezpečnosti. Ve smyslu Charty OSN je největším nebezpečím pro vztahy mezi státy agrese, tj. nelegální užití síly. I když Charta byla koncipována v kontextu s průběhem a důsledky Druhé světové války, zmínka o mezinárodní trestní spravedlnosti, jejíž význam byl zhmotněn schválením Norimberských principů, v textu Charty není. Obdobně ani z praxe RB OSN v 90. letech nelze soudit, že RB OSN je automaticky povinna podporovat výkon mezinárodní trestní spravedlnosti u mezinárodních soudních institucí. Praxe RB OSN je v tomto směru nejednotná, a to i po r. 2002, kdy MTS zahájil svou činnost.

R. Cryer uvádí, že vztah mezi MTS a Radou je selektivní.⁵⁸ Obzvláště v případech, které souvisí s uplatněním čl. 16 Římského statutu, existuje velký prostor pro politické uvažování o významu mezinárodní trestní spravedlnosti, kterým trpí aplikace práva.

V této souvislosti lze shrnout, že na rozdíl od MTS nemá Rada prioritní zájem na výkonu mezinárodní trestní spravedlnosti⁵⁹ a svou legitimitu nespojuje s efektivním fungováním mezinárodního trestního soudnictví, konkr. s podporou nebo se spoluprací na efektivní činnosti MTS. Z přístupu RB OSN k MTS je patrné, že Rada vnímá rozdíl mezi politickým orgánem a soudní institucí a v tomto smyslu nepovažuje MTS za konkurující autoritu. Zároveň navzdory poslání Rady podporovat principy spravedlnosti a mezinárodního práva, je RB OSN velmi sensitivní v případech, kdy by svým rozhodnutím podpořila působnost MTS jako globálního soudního orgánu v řízeních o případech spojených s ohrožením nebo porušením mezinárodního míru a bezpečnosti.

---

⁵⁸ CRYER: *Prosecuting International Crimes...*, s. 222.

⁵⁹ V této souvislosti lze i uvažovat v kontextu úvah členských států. Stálí členové a většina států, které v jednotlivých obdobích budou zastávat mandát nestálých členů stíhají pachatele nejzávažnějších zločinů v rámci své národní jurisdikce.

2 Vztah RB OSN a MTS v rámci vybraných ustanovení Římského statutu

V této kapitole se práce zabývá vztahem mezi RB OSN a stálým trestním soudem v Haagu prostřednictvím rozboru vybraných ustanovení platného práva v konkrétní právní kauze.⁶⁰ Z hlediska výzkumné otázky se v následujících podkapitolách soustředí pozornost na čl. 13 písm. b) a čl. 16 Římského statutu, které souvisí s působností haagského trestního soudu a vyjadřují vazbu na RB OSN.

Při přípravě Římského statutu byla ustanovení o výkonu jurisdikce „...nejkomplexnější a nejvíce choulostivá.“⁶¹ Výkon jurisdikce představuje rozsah jeho pravomocí v rámci případů, které je oprávněn řešit, a je základním kritériem uplatnění práva. Nedostatek jurisdikce představuje procesní překážku pro řízení před MTS. Otázky o politickém vměšování Rady nebo o obcházení jurisdikce MTS jsou na místě.

V ustanoveních předmětných článků, s kterými souvisí dárfúrská kauza, představují spojnicí mezi nezávislostí Soudu, a v této souvislosti i jeho legitimitou, s mocí RB OSN jako hlavního orgánu, který dbá na udržování mezinárodního míru a bezpečnosti. Machteld Boot-Matthijssenové dává význam těchto článků do spojitosti s nezávislostí MTS na politickém uvažování. Podle autorky článku *The International Criminal Court and International Peace and Security* nevznikl MTS jako orgán OSN, protože takovému kroku by nejdříve musela předcházet reforma RB OSN, ke které zatím neexistuje politická vůle.⁶²

2.1 Článek 13 písm. b) Římského statutu o předložení situace

Rezolucí 1593 ze dne 31. března 2005 předložila Rada situaci v Dárfúru k vyšetřování stálému trestnímu tribunálu v Haagu.⁶³ Tento krok zahájil debatu o vlivu MTS při řešení konfliktů a o prosazování míru a spravedlnosti v probíhajících konfliktech. Rada využila oprávnění, které jí dává čl. 13 písm. b) Římského statutu: „...oznámení o situaci nasvědčující tomu, že byl spáchán takový zločin či zločiny podala RB žalobci v souladu

---

⁶⁰ Na základě vymezení výzkumné otázky a záměru analýzy se práce nezabývá vztahem mezi MTS a RB OSN z hlediska ustanovení týkajících se imunit stíhaných osob.

⁶¹ WILLIAMS, Sharon A., SCHABAS, William A. Article 13. Exercise of Jurisdiction. In TRIFFTERER, Otto (ed.). *Commentary on the Rome Statute of the International Criminal Court: observers' notes, article by article*. 2. vydání. München: C.H. Beck; Oxford: Hart; Baden-Baden: Nomos, 2008, s. 563.

⁶² BOOT-MATTHIJSEN, Machteld. *The International Criminal Court and International Peace and Security*. *Tilburg Foreign Law Review*, 2003, roč. 11, č. 2, s. 522 – 523.

⁶³ Rezoluce RB OSN 1593 (2005). Rezoluce byla přijata 11 členy a 4 členské státy se zdržely hlasování. Vyšetřování u MTS začalo 6. 6. 2005.

s kapitolou VII Charty OSN...“⁶⁴ Profesor Šturma uvádí, že RB OSN je vzhledem k MTS „...privilegovaným subjektem, protože podmínky pro výkon tohoto práva nejsou vymezeny Statutem, nýbrž jsou dány mandátem vyplývajícím z Charty OSN.“⁶⁵ Matthias Neuner ve svém článku uvádí výčet všech situací, ve kterých RB OSN postupovala obdobně.⁶⁶

2.1.1 Vývoj znění čl. 13 písm. b) Římského statutu⁶⁷

Z Návrhu Statutu pro Mezinárodní trestní soud z r. 1994 (dále jen 1994 Návrh) vyplývá, že k zahájení stíhání před MTS je třeba souhlasu státu, který má poměrně silně definovanou pozici.⁶⁸ V komentářích k Římskému Statutu se připomíná, že v 1994 Návrhu chybí právo prokurátora zahájit vyšetřování z úřední povinnosti, což oslabuje nezávislost MTS.⁶⁹ Zároveň čl. 21 1994 Návrhu blíže specifikoval podmínky, které musí být splněny na straně státu, jenž podává návrh. Autoři výkladu ustanovení z Trifftererova komentáře uvádějí, že KMP věřila, že právo podání k MTS má výhradně náležet členským státům, kteří z tohoto důvodu budou více motivováni se stát smluvními státy Římského statutu a budou se Soudem spolupracovat.⁷⁰ Ve vztahu k RB OSN 1994 Návrh umožňoval, aby RB OSN mohla zcela omezit pravomoc MTS. Soud by nemohl stíhat žádnou situaci, o které by pojednávala RB OSN v rámci kapitoly VII, pokud by sama nerozhodla o předložení situace MTS. Čl. 23 odst. 1 poskytoval silnou pozici RB OSN v neprospěch MTS. V porovnání se současným platným právem existují znatelné rozdíly.

V rámci práce Přípravného výboru (*Preparatory Committee*) se probírala omezení vlivu členských států, ale i RB OSN k výkonu jurisdikce MTS, „protože by [Rada – pozn. BB] omezovala věrohodnost a morální autoritu soudu, omezovala jeho roli a podřývala jeho nezávislost...“⁷¹ Základní otázky vedle definice jednotlivých právních termínů byly postavení prokurátora a oprávnění RB OSN předložit situaci

⁶⁴ Čl. 13 písm. b) Římského statutu.

⁶⁵ ŠTURMA: *Historie a charakter...*, s. 13. Z toho vyplývá, že nemusí být splněny podmínky teritoriality a personality dle čl. 12 Římského statutu.

⁶⁶ NEUNER, Matthias. The Darfur Referral of the Security Council and the Scope of the Jurisdiction of the International Criminal Court. *Yearbook of International Humanitarian Law*, 2005, roč. 8, s. 320. Práce se zabývá pouze vztahem k dárfúrské kauze.

⁶⁷ Konkrétní ustanovení jsou dostupná v příloze 3 práce.

⁶⁸ Čl. 21 Návrhu Statutu pro Mezinárodní trestní soud z r. 1994 (*1994 Draft Statute for an International Criminal Court*, dále jen 1994 Návrh).

⁶⁹ S. A. Williams a W. A. Schabas porovnávají 1994 Návrh se statuty ad-hoc tribunálů. WILLIAMS, SCHABAS: Article 13..., s. 564.

⁷⁰ Tamtéž.

⁷¹ Tamtéž, s. 566.

k MTS. Delegace států shodně podpořila nezávislou úlohu prokurátora MTS,⁷² na základě které by měl být prokurátor oprávněn jednat z úřední povinnosti a zahájit řízení v případě podezření ze spáchání zločinů dle čl. 5 Římského statutu. Rozdíly přetrvávaly o rozsahu jeho oprávnění, respektive zdali by měly existovat nějaké kontrolní mechanismy, které by zabránily příliš motivovanému prokurátorovi zneužít působnosti úřadu v neprospěch principu komplementarity.⁷³

Další diskuze se vedly o vlivu RB OSN na agendu soudu.⁷⁴ Některé státy chtěly jasně definovat kompetence RB OSN vztahující se k zahájení stíhání, a to zejména ve vztahu k podmíněnosti stíhání MTS vydáním rezoluce RB OSN podle kapitoly VII Charty OSN.⁷⁵ Z hlediska současného platného práva R. Cryer zpochybňuje univerzalitu prvního stálého trestního tribunálu a jeho role jako globálního aktéra.⁷⁶

2.1.2 Právní základ pro předložení situace k MTS

Jak je zmíněno výše, RB OSN má na základě čl. 13 písm. b) Římského statutu oprávnění předložit situaci k šetření MTS. Z textu ustanovení vyplývá několik souvislostí, které blíže popisují vztah mezi oběma autoritami.

První souvislost, kterou je třeba vyložit, je terminologie ustanovení. V čl. 13 písm. b) se uvádí, že RB OSN předkládá soudu situaci, ne kauzu. Termín *situace* odpovídá podezření, že dochází k porušování lidských práv, páčání krutostí ve velkém rozsahu, ale nepředjímá vyšetřovací činnost úřadu prokurátora a ani závěry vyšetřování. Dle Triffetererova komentáře se v čl. 13 a čl. 16 hovoří o situaci, aby se nepředjímala souvislost vyšetřování s konkrétní osobou.⁷⁷ V případě, že by RB OSN předkládala kauzu, takovému kroku by musela předcházet konkretizace věci, ke které není Rada oprávněna Chartou OSN.⁷⁸ Zároveň by Rada musela uskutečnit konkrétní právní kroky, tj. přijmout rezoluci, vyzývající členské státy spolupracovat s vyšetřováním a poskytnout součinnost při získávání důkazů. V neposlední řadě není nijak

---

⁷² V návrhu čl. 6 odst. 1, písm. c) se uvádí pravomoc prokurátora zahájit řízení z úřední povinnosti. Zpráva Přípravné komise o založení Mezinárodního trestního soudu. A/CONF.183/2, 14. dubna 1998 (*Report of the Preparatory Committee on the Establishment of an International Criminal Court*).

⁷³ WILLIAMS, SCHABAS: Article 13..., s. 566.

⁷⁴ Tamtéž.

⁷⁵ Tamtéž, s. 569.

⁷⁶ CRYER: *Prosecuting International Crimes...*, s. 329. Tvrdí, že MTS je v důsledku vazby na RB OSN ve své činnosti selektivní. Tamtéž, s. 221 – 222.

⁷⁷ WILLIAMS, SCHABAS: Article 13..., s. 572.

⁷⁸ Tento postup nelze interpretovat ani v souvislosti s donucujícími pravomocemi v rámci čl. 39 Charty OSN. Zároveň by takový úkon neodpovídal jazykovému výkladu čl. 39 v souvislosti s čl. 41. Čl. 39 a čl. 41 je třeba vykládat ve spojitosti s čl. 25 Charty OSN. Podrobněji Charta OSN. Zároveň Rada není orgánem, který by mohl provádět vyšetřování pro účely zahájení stíhání v trestních případech.

upraveno, zdali by důkazy získané z vyšetřování Radou mohly být použity v řízení před MTS.⁷⁹ Posledním bodem v této souvislosti jsou finanční a profesionální záležitosti. Vyšetřování vedené Radou by se svým rozsahem, zaměřením nemohlo rovnat s vyšetřováním pod vedením specializovaného úřadu prokurátora, což by ve svém důsledku snížilo autoritu soudu a neprospělo k naplnění účelu vyšetřování.

Další souvislostí s výkladem je spojitost s opatřeními RB OSN v rámci kapitoly VII Charty OSN. Předložení situace k vyšetření MTS je příkladem takového opatření v rámci čl. 41 Charty OSN.⁸⁰ Jazykovým výkladem lze argumentovat, že čl. 13 písm. b) Římského statutu odkazuje na výlučnou kompetenci RB OSN dle čl. 39 Charty OSN. V této souvislosti je třeba vykládat jednání RB OSN vůči MTS. Předložením situace před MTS Rada plní znění čl. 39 Charty OSN, tj. udržuje nebo obnovuje mezinárodní mír. Zároveň dává najevo, že se jedná o takovou situaci, v které mezinárodní spravedlnost může pomoci k udržení mezinárodního míru a bezpečnosti, resp. k jeho obnovení. Obdobně lze tvrdit, že jazykový výklad směřuje na situaci, kdy je postup podle čl. 13 písm. b) jedinou možností, jak RB OSN může dostat své odpovědnosti za udržení mezinárodního míru v případě, že konflikt probíhá v nesmluvním státě Římského statutu. V této souvislosti je předložením situace RB OSN jedinou možností, jak se situace dostane před MTS a zároveň jak RB OSN uplatní svou výlučnou pravomoc v případě, že mezinárodní trestní spravedlnost by pomohla k mírovému uspořádání společnosti, odstranila by zdroje napětí a nedůvěry a zároveň by působila preventivně na jednání jiných osob v dalších konfliktech proti porušování norem zakazujících páčání zločinů podle mezinárodního práva. Předložením situace MTS uznává Rada legitimitu Soudu, a nutno dodat i smysl jeho existence, a podporuje MTS v posouzení individuální trestní odpovědnosti za zločiny podle mezinárodního práva.

2.1.3 Výklad čl. 13 písm. b) v souvislosti s rezolucí RB OSN 1593 (2005)

RB OSN postupně reagovala na vývoj konfliktu v Dárfúru.⁸¹ V rámci vyšetřování MTS bylo zjištěno, že k páčání zločinů podle mezinárodního práva dochází v rámci

---

⁷⁹ Podrobněji o dokazování v řízení před MTS pravidlo 111 – 116 procesního řádu. Rules of Procedure and Evidence.

⁸⁰ FROWEIN, KRISCH: Chapter VII...s. 743.

⁸¹ Střet mezi arabským a nearabským obyvatelstvem je podporován autokratickou vládou z Chartúmu, která zavádí programy systematické arabizace a podporuje diskriminaci, kruté zacházení, vraždění nearabského, černošského obyvatelstva kočovnými milicemi džandžavidů. Útoky míří proti černošským kmenům Fur, Massaleit, Zaghawa. Report of the International Criminal Court for the UN General Assembly. 2007/2008. A/63/323. Podrobněji o příčinách konfliktu *Sudan: Justice, Peace and the ICC* [online]. International Crisis Group, [cit. 15. 3. 2011]. Dostupné

státem organizovaného násilí, tj. páchají ho jednotlivci v postavení státního orgánu,⁸² a jejich jednání nebylo potrestáno v rámci národní jurisdikce.

Po zveřejnění informací o probíhající genocidě⁸³ v západním Súdánu v r. 2004 začalo mezinárodní společenství situaci pozorně monitorovat a vyšetřovat prostřednictvím společného implementačního mechanismu (*Joint Implementation Mechanism*). Vyšetřovací komise (*International Commission of Inquiry on violations of international humanitarian law and human rights law in Darfur*) zjistila, že v Dárfúru dochází k páchání zločinů proti lidskosti, ale nejsou přítomny žádné důkazy, které by svědčily o genocidě.⁸⁴ V lednu 2005 Mezinárodní vyšetřovací komise o porušování MHP a lidských práv v Dárfúru přijala zprávu, která doporučila předložit situaci k vyšetřování MTS. Závěry zprávy zároveň představily důvody, pro které je spolupráce mezi RB OSN a MTS nezbytná pro udržení mezinárodního míru a bezpečnosti a význam pomoci MTS při řešení probíhajících konfliktů. Vedle očekávaného přínosu Soudu pro výkon mezinárodní trestní spravedlnosti zpráva také uvádí, že by stíhání před MTS pomohlo obnovit násilím porušené vztahy v súdánské společnosti: „*uskutečnění řízení v Haagu daleko od společnosti, kterou ovládali, podpoří neutrální atmosféru a zajistí, že řízení nebudou zmítána politickými, ideologickými nebo dalšími vášněmi.*“⁸⁵ Jeden z posledních závěrů, které zpráva zmínila, se týkal nemožnosti a neschopnosti Súdánu trestat tyto zločiny v rámci národní jurisdikce.⁸⁶

Při výkladu znění rezoluce 1593 v kontextu s výkladem čl. 13 písm. b) je třeba zmínit, že v úvodu rezoluce se odkazuje na činnost RB OSN v rámci kapitoly VII: „...*situace v Súdánu stále představuje hrozbu mezinárodnímu míru a bezpečnosti.*“⁸⁷

---

na <http://www.crisisgroup.org/~media/Files/africa/horn-of-africa/sudan/Sudan%20Justice%20Peace%20and%20the%20ICC.ashx>>. Konflikt v Dárfúru je také negativně ovlivněn konfliktem mezi severní a jižní částí země, které vyvrcholil v lednu 2011 referendem o rozdělení země na samostatný Súdán a Jižní Súdán. Situace v obou konfliktech napovídá, že chartúmská vláda ztrácí svou moc nad územím, proto používá i netypické prostředky na znovuzískání ztracené kontroly. Současně nelze vynechat poznámku, že v Súdánu dlouhodobě dochází k porušování lidských práv. Eskalace napětí se dá očekávat i v souvislosti s tzv. arabskou revoltou na severních hranicích Súdánu a s pobytem jednotek LRA na jižních hranicích s Ugandou.

⁸² DAVID, Vladislav, SLADKÝ, Pavel, ZBOŘIL, František. *Mezinárodní právo veřejné s kazuistikou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2008, s. 269.

⁸³ BIBAS, Benjamin, CHICON, Emmanuel. *Puissances et impuissances de la CPI* [online]. Mouvements, 13. 4. 2008 [cit. 15. 3. 2011]. Dostupné na <<http://www.mouvements.info/Puissances-et-impuissances-de-la.html>>.

⁸⁴ FALLIGANT, Jennifer. The Prosecution of Sudanese President Al-Bashir: Why a Security Council Deferral would Harm the Legitimacy of the International Criminal Court. *Wisconsin International Law Review*, květen 2010, roč. 27, s. 738.

⁸⁵ WILLIAMS, SCHABAS: Article 13..., s. 570.

⁸⁶ Tamtéž.

⁸⁷ Rezoluce RB OSN 1593 (2005).

Odvoláním se na režim kapitoly VII umožnil Radě tuto rezoluci schválit a stálému trestnímu soudu zajistil příslušnost k zahájení vyšetřování. V opačném případě, bez rezoluce RB OSN, by postup MTS vůči představitelům súdánské státní moci, resp. občanům se súdánskou národností,⁸⁸ byl nezákonný, protože Súdán není smluvní stranou Římského statutu ani nepřijal jeho jurisdikci.⁸⁹ Aplikací čl. 13 písm. b) se k zahájení vyšetřování a posléze i stíhání nevyžaduje souhlas Súdán. V tomto směru rozšířila rezoluce 1593 výkon jurisdikce MTS i na nečlenský stát.⁹⁰ Zároveň nelze čl. 13 písm. b) vykládat jako průlom do principu komplementarity, protože se tento princip uplatní pouze ve vztahu mezi smluvními stranami Římského statutu a MTS. Ve vztahu k nesmluvním státům, na které se jurisdikce MTS vztahuje dle čl. 13 písm. b) Římského statutu, se neuplatní přednost národní jurisdikce v stíhání zločinů podle mezinárodního práva.

M. Neuner hodnotí a tvrdí, že předložením situace v Dárfúru vytvořila RB OSN nový precedent – *outsourcing situace soudu*.⁹¹ Čl. 13 písm. b) lze hodnotit kladně a tvrdit, že pomáhá k šíření mezinárodní spravedlnosti, respektive naplňuje obsahem slovní obraty o ukončení beztrestnosti a o prevenci páchaní krutostí vůči civilnímu obyvatelstvu. Z opačného pohledu je třeba upozornit, že zahájení vyšetřování situace

---

⁸⁸ Téma této práce se zabývá pouze stíháním O. al-Bašira, ale pro úplnost je třeba zmínit, že MTS zahájil vyšetřování i s Ahmedem Mohammadem Harounem (v ang. transkripci Ahmad Muhammad Harun), ministrem pro humanitární záležitosti, kterého chartúmská vláda vydala ke stíhání před MTS, a další řízení s Ali Mohammadem Ali Abd-al-Rahmanem, řečeným Ali Kusajem (v ang. transkripci Ali Muhammad Ali Abd-Al-Rahman, „Ali Kushayb“), jenž byl vůdcem džandzavidů. Další informace o každém z případů na oficiálních stránkách MTS: *Situation in Darfur, Sudan*. ICC-02/05 [online]. ICC Online, [cit. 19. 3. 2011]. Dostupné na <<http://www.icc-cpi.int/menus/icc/situations%20and%20cases/situations/situation%20icc%200205/darfur%20sudan?lan=en-GB>>.

⁸⁹ Srov. čl. 12 odst. 2 Římského statutu.

⁹⁰ Z hlediska časové a místní působnosti se vyšetřování týká veškerého jednání od 1. července 2002, ke kterému došlo v Dárfúru. Činy spáchané mimo toto území, nejsou předmětem vyšetřování. Ve vztahu k osobní působnosti zohlednila rezoluce ochranu peacekeepingových jednotek, působících na společné misi OSN a Africké unie. Mým hlavním argumentem v této souvislosti je překročení pravomocí, které má RB OSN v rámci kapitoly VII Charty. Vyloučení konkrétních speciálních subjektů z výkonu jurisdikce MTS nemá právní oporu ani v ustanoveních Římského statutu týkajících se osobní působnosti, ani v kapitole VII, v rámci které jedná RB OSN při předložení situace před MTS. Zároveň tento krok není v souladu s účelem, pro který se uplatňuje čl. 13 písm. b) Římského statutu, a to zejména se zajištěním výkonu jurisdikce i v nečlenských státech MTS, resp. vůči občanům nečlenských států, a nepodporuje univerzalitu Soudu. V tomto případě se dá pochybovat, že RB OSN postupovala v souladu s čl. 1 odst. 1 Charty OSN a vykonávala svou agendu v souladu s principy spravedlnosti a mezinárodního práva. Přijímáním výjimek se tvoří nežádoucí praxe, jejímž výsledkem je šíření právní nejistoty, což nepomáhá k jasnému vymezení vztahu mezi RB OSN a MTS. V takových situacích je třeba přemýšlet i o dlouhodobých efektech praxe RB OSN ve vztahu k MTS, protože samotná ustanovení Římského statutu nedefinují hranici vlivu obou autorit při vzájemném styku a neexistuje žádný právní pramen, podle kterého by se vztah mezi RB OSN a MTS řídila. V kontextu odst. 6 rezoluce 1593 lze tvrdit, že RB OSN přistupuje k MTS pouze jako k nástroji prosazení své agendy na úkor prosazení mezinárodní trestní spravedlnosti. K tomu dále např. NEUNER: *The Darfur Referral...*s. 329 – 337.

⁹¹ NEUNER: *The Darfur Referral...*s. 343.

u MTS a následný průběh řízení je časově hodně náročný, proto lze vznést oprávněné námitky o okamžitém vlivu zahájení vyšetřování na probíhající konflikt. Na jedné straně je zastrašující efekt zahájeného vyšetřování,⁹² na druhé straně jsou procesní pravidla, celková časová a finanční náročnost,⁹³ obtíže se získáváním důkazních prostředků.

2.2 Článek 16 Římského statutu o odložení vyšetřování či stíhání

Předcházející část práce pojednává o čl. 13 písm. b) Římského statutu. Toto ustanovení lze interpretovat jako spojnicí obou autorit k mezinárodní spravedlnosti, protože za splněných podmínek rozšiřuje jurisdikci MTS a dává průchod spravedlnosti i v nesmluvních státech Římského statutu, na které se jinak jurisdikce MTS ve věci nejzávažnějších zločinů podle mezinárodního práva nevztahuje.

Čl. 16 Římského statutu má opačný význam, protože dle něj je Rada oprávněna na základě rezoluce vydané v rámci kapitoly VII odložit zahájení nebo zastavit vyšetřování u MTS na dobu 12 měsíců. Podle M. Wellera byl čl. 16 schválen v současné podobě, aby „...dal Radě možnost uplatnit její hlavní odpovědnost v záležitostech míru a bezpečnosti ve velmi konkrétních případech, například když by okamžitá akce MTS zasahovala do mírového procesu.“⁹⁴

Čl. 16 Římského statutu ukazuje na politický rozměr stíhání zločinů podle mezinárodního práva. Jeho kontroverzní povaha se dá očekávat. Další negativní dopad na vztahy mezi Radou a stálým trestním tribunálem může mít nepředvídatelná praxe RB OSN ve vztahu k jeho aplikaci v konkrétních případech.

2.2.1 Vývoj znění čl. 16 Římského statutu⁹⁵

Podle Jennifer Falligant je znění čl. 16 ústupkem pro Spojené státy, Francii, Čínu, kteří při přípravách zakládajícího statutu MTS prosazovaly, aby RB OSN musela vyjádřit souhlas s každým případem ve věcné působnosti Soudu, ke kterým dochází v situacích ohrožení nebo porušení mezinárodního míru a bezpečnosti.⁹⁶

---

⁹² Využití stíhání u MTS k vyjednávání podmínek pro ukončení konfliktu je stálou praxí, která splní krátkodobý cíl, tj. ukončí boje, zabráni dalším materiálním a fyzickým ztrátám. Naproti tomu stojí dlouhodobý zájem mezinárodního společenství podpořit mezinárodní trestní spravedlnost, resp. odmítnout beztrestnost pachatelů nejzávažnějších zločinů podle mezinárodního práva.

⁹³ V této souvislosti je potřeba zmínit i příklad rezoluce 1593, která upravila, že OSN neponese žádné finanční náklady spojené s vyšetřováním. WILLIAMS, SCHABAS: Article 13..., s. 573.

⁹⁴ WELLER: Undoing the Global..., s. 708.

⁹⁵ Konkrétní ustanovení jsou dostupná v příloze 4 práce.

⁹⁶ FALLIGANT: The Prosecution of Sudanese..., s. 741.

1994 Návrh v čl. 23 odst. 3 prosazoval, že žádné stíhání by nebylo možné v situaci, opravňující Radu jednat dle kapitoly VII Charty, pokud by Rada nerozhodla jinak.⁹⁷ Z toho vyplývá, že by Rada nejdříve musela souhlasit se stíháním a Soud by byl na tomto souhlasu závislý. V porovnání se zněním čl. 13 1994 Návrh i návrh čl. 16 nepodporoval nezávislost MTS na RB OSN. Morten Bergsmo a Jelena Pejićová, kteří interpretují čl. 16 Římského statutu, připomínají výkladové stanovisko KMP, v kterém se tvrdí, že některé státy chtěly znění čl. 23 vypustit, protože postihovalo nerovné postavení mezi členy Rady.⁹⁸ Dle zmíněných autorů odkaz na jednání Rady v rámci kapitoly VII naznačil zamýšlenou mocenskou převahu Rady nad agendou MTS. Ke stejnému závěru lze dojít i výkladem dalších ustanovení.

V praxi Přípravného výboru přetrvávaly zcela protikladné postoje. Na jedné straně byli zastánci mocenské převahy Rady nad soudem, kteří prosazovali i rozšíření povinného souhlasu se stíháním na všechny případy před haagským stálým trestním tribunálem. Proti nim stály ty státy, které podporovaly zrušení celého čl. 23, protože odporuje nezávislosti Soudu.⁹⁹

Na zasedání Přípravného výboru v r. 1997 byl přednesen tzv. *singapurský dodatek*,¹⁰⁰ který nasměroval debatu k dnešní podobě čl. 16 Římského statutu. Základní změnou postoje v přípravách po r. 1997 bylo prosazení názoru, že soud by měl jednat bez svolení, vykonaného vlivu Rady, tj. vyšetřovat, stíhat, dokud by Rada nerozhodla o nezahájení nebo přerušení. Oproti původnímu návrhu byly přijaty dvě změny. První odlišnost představovalo rozšíření případného vlivu Rady i na vyšetřování. Druhou změnou bylo zcela nové koncipování článku tak, aby Soud nepotřeboval souhlas Rady k zahájení výkonu své pravomoci a mohl jednat jako nezávislá instituce, která se primárně zabývá právními otázkami, nikoli zpolitizovanými motivy. Pojetí z r. 1994 vyžadovalo, aby Rada souhlasila se zahájením činnosti soudu, což pro něj znamenalo faktické područí.¹⁰¹ Ve znění singapurského dodatku Rada vyjadřovala negativní souhlas s nezahájením nebo nepokračováním vyšetřování a stíhání. Z tohoto hlediska si udržela omezený vliv

---

⁹⁷ Čl. 23 1994 Návrhu.

⁹⁸ BERGSMO, Morten, PEJIĆ, Jelena. Article 16. Deferral of investigation or prosecution. In TRIFFTERER, Otto (ed.). *Commentary on the Rome Statute of the International Criminal Court: observers' notes, article by article*. 2. vydání. München: C.H. Beck; Oxford: Hart; Baden-Baden: Nomos, 2008, s. 596.

⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 597.

¹⁰¹ Pokud by se uvažovalo v souvislostech s vytvářením jednotné globální vlády, kdy mezinárodní instituce nahrazují moc suverénních států, v tomto pojetí článku o vazbě mezi MTS a RB OSN by se přeneseně jednalo o závislosti moci soudní na exekutivě.

na agendu Soudu, což by uklidnilo některé státy, které v existenci MTS viděly přílišný zásah do výkonu státní svrchovanosti. Dále se soudu podařilo oprostít se od politického rozhodování v Radě, které by bylo motivováno různými faktory, jež Soud z povahy své existence nemohl ovlivnit. Dle Trifftererova komentáře doplnilo singapurské znění několik států¹⁰² a jeho výsledná podoba byla zahrnuta do *Zprávy Přípravného výboru*: „...žádné vyšetřování a stíhání nezačne nebo nebude pokračovat podle tohoto Statutu [po dobu 12 měsíců] pokud RB OSN [jednající v rámci kapitoly VII Charty OSN] v tomto směru požádala soud; tato žádost může být za stejných podmínek RB OSN obnovena.“¹⁰³

Autoři komentáře k tomuto ustanovení uvádí, že „od počátku bylo zřejmé, že vztah mezi RB OSN a MTS bude hlavním politickým problémem, který se musí vyřešit, pokud mají jednání dospět do úspěšného konce.“¹⁰⁴ V hodnocení z retrospektivního pohledu je současná podoba čl. 16 v Římském statutu kompromisním řešením, ale i úspěchem, protože se podařilo přiblížit krajní postoje, tj. na jedné straně úsilí některých států zrušit vliv Rady vůči MTS, i když se jedná o agendu v rámci kapitoly VII, a naproti tomu snahu jiných států korigovat MTS. M. Bergsmo a J. Pejićová uvádí, že čl. 16 svým způsobem zakládá precedentní vztah mezi politickým a soudním orgánem, protože RB OSN nemůže v rozsahu čl. 16 Římského statutu zasáhnout do jurisdikce národních soudů ani mezinárodních soudních institucí.¹⁰⁵

Již na začátku kapitoly bylo řečeno, že vazby mezi oběma autoritami jsou otázkou právní interpretace a zejména aplikace práva v konkrétních případech. A. Abass ve svém článku uvádí: „...pouze čl. 16 se přímo týká souběžného výkonu pravomocí RB OSN podle Římského statutu a Charty OSN.“¹⁰⁶ V tomto směru neobjasňuje praxe RB OSN, která je tou jedinou autoritou aplikující čl. 16 Římského statutu, mnoho ze vzájemného vztahu mezi oběma autoritami a zároveň není natolik ustálená, aby vedla k jednoznačné interpretaci.¹⁰⁷

2.2.2 Právní základ pro odložení šetření či stíhání u MTS

V účinném znění čl. 16 se předkládá: „*Vyšetřování či stíhání nesmí být zahájeno nebo se v něm nesmí pokračovat podle Statutu po dobu 12 měsíců ode dne, kdy o to Soud požádá*

¹⁰² BERGSMO, PEJIĆ: J. Article 16..., s. 597.

¹⁰³ Čl. 10 odst. 2 Zprávy Přípravného výboru.

¹⁰⁴ BERGSMO, PEJIĆ: Article 16..., s. 598.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 599.

¹⁰⁶ ABASS, Ademola. The Competence of the Security Council to Terminate the Jurisdiction of the International Criminal Court. *Texas International Law Journal*, zima 2005, roč. 40, s. 269.

¹⁰⁷ Přehled jednotlivých případů aplikace čl. 16 Římského statutu např. FALLIGANT: The Prosecution of Sudanese..., s. 741 – 743.

*Rada bezpečnosti rezolucí přijatou dle kapitoly VII Charty OSN; Rada může tuto žádost obnovit za stejných podmínek.*¹⁰⁸

Při aplikaci platného práva nelze opomenout několik kritérií, s kterými se toto ustanovení pojí. Na začátku je třeba uvést znaky na straně RB OSN, která se jako výlučný subjekt může aplikace čl. 16 dovolávat. Za prvé, musí aplikaci tohoto ustanovení předcházet rezoluce RB OSN přijatá v režimu kapitoly VII. Přijetím takové rezoluce dává mezinárodní společenství najevo, že pokračování nebo zahájení úkonů MTS¹⁰⁹ by neprospělo k vyřešení konfliktu a členové Rady usoudili, že „...*snahy o mír musí být upřednostněny před mezinárodní trestní spravedlností.*“¹¹⁰ Tato interpretace svědčí o mocenské převaze RB OSN, respektive o převaze zájmů RB OSN nad zájmy MTS. Lze se ptát, jaké hodnoty mezinárodní společenství takovým krokem chrání, zdali je to mezinárodní mír nebo objekty, které chrání normy mezinárodního trestního práva. Ironicky by se tento krok mohl vykládat jako „povolení k obchodování s mezinárodní spravedlností,“ aby si RB OSN zachovala svou prestiž v mezinárodní aréně a zakryla slabou autoritu Organizace spojených národů jako celku vůči moci členských států. Tento krok vystihuje praxi mezinárodní diplomacie.¹¹¹ Ustanovení výslovně uvádí, že aplikaci čl. 16 musí předcházet schválení rezoluce RB OSN. Rezoluce je nejsilnějším právním aktem Rady, kterým dává tento globální výkonný orgán najevo závaznost rezoluce pro ostatní subjekty. Ve vztahu k MTS je to zřetelný signál, že soud musí odstoupit od veškerých úkonů, které se klasifikují jako vyšetřování a stíhání, aby svou činností nepoškodil úsilí Rady dosáhnout mír jinými opatřeními, nikoli prostřednictvím legitimního a legálního soudního řízení. R. Cryer uvádí: „*Politický orgán je nadán autoritou zastavit vyšetřování nebo stíhání činů pro důvody, které nemají co dělat s výkonem spravedlnosti, a to tak dlouho, dokud je RB OSN připravena si odhlasovat takovou rezoluci.*“¹¹²

Další implikací čl. 16 je jeho dopad na práci prokurátora. Římský statut nedefinuje, co je stíhání a vyšetřování a jaké úkony patří do těchto fází. Z výkladu trestního řízení se vyšetřování týká konkrétní situace a podezřelých, stíhání pak míří vůči konkrétní osobě obviněného. V této souvislosti je třeba zmínit, že Římský statut neupřesňuje,

---

¹⁰⁸ Čl. 16 Římského statutu.

¹⁰⁹ Konkrétněji by se jednalo o úkony vyšetřování a stíhání, které realizuje úřad prokurátora.

¹¹⁰ BERGSMO, PEJÍC: Article 16..., s. 599.

¹¹¹ Vedle dárfúrské kauzy je možno zmínit i přístup mezinárodního společenství vyměnit stíhání Josepha Konyho před MTS za mírovou smlouvu mezi LRA a ugandskou vládou. S tímto krokem souvisí i rozhodnutí ugandské vlády amnestovat příslušníky LRA nebo zavádět usmiřovací komisi, u kterých je soudní rozhodnutí nahrazeno odpuštěním. Obdobným způsobem by mohly být analyzovány trestněprávní následky v konfliktu, který nyní probíhá v Libyi.

¹¹² CRYER: *Prosecuting International Crimes...*, s. 226.

kdy začíná vyšetřování a stíhání, proto i tyto časové úseky je třeba vykládat. Dle komentáře k ustanovení se má za to, že vyšetřování začíná, když prokurátor neshledá, že existují důvodné předpoklady pro neprovedení vyšetřování.¹¹³ Stíhání začíná potvrzením obvinění v kontextu čl. 61 Římského statutu.

V neposlední řadě existují technické parametry, týkající se odložení nebo nezačínání vyšetřování či stíhání na dobu 12 měsíců. Lhůta začíná běžet dnem obdržení žádosti MTS. I když je Římský statut uvádí dobu 12 měsíců, dle komentáře lze vykládat ve smyslu až 12 měsíců a Rada může zažádat o odložení i na kratší dobu. I v této části ustanovení se projevuje mocenská převaha RB OSN nad MTS pro důvody udržení nebo obnovení mezinárodního míru. Tento přístup je legalizován odkazem na čl. 16 Římského statutu, ale lze pochybovat o jeho legitimitě, protože proti sobě staví principy, které jsou proklamovány jako shodné.¹¹⁴

2.2.3 Perspektiva vztahu RB OSN a MTS v souvislosti s aplikací čl. 16 Římského statutu

Krátce před zveřejněním obvinění proti O. al-Bašírovi zhodnotil postavení MTS v celé kauze W. Schabas: „*Pro soud to bude rozhodující moment. Prošel si obtížným obdobím, tohle oživí jeho image a lidé uvidí, že jde o velkou a dynamickou instituci nebo to může být další výbuch.*“¹¹⁵ MTS pojí svůj smysl se stíháním porušení norem mezinárodního trestního práva se dvěma hledisky. Za prvé, legálnost stíhání súdánského prezidenta. Na straně Soudu jsou splněny právní podmínky pro projednání a rozhodnutí ve věci. Za druhé, nezávislost Soudu je legitimizována uplatněním principů individuální odpovědnosti za spáchaný čin a rovnosti subjektů. Stíhání O. al-Bašíra ukazuje, že spravedlnost nerozlišuje mezi jednotlivci, a nebrání mu ani procesní imunita spojená s výkonem státní funkce, kterou zastává.¹¹⁶ Na straně MTS jsou všechny právní důvody pro stíhání O. al-Bašíra za zločiny podle mezinárodního práva.

---

¹¹³ Čl. 53 odst. 1 Římského statutu.

¹¹⁴ Srov. „...Přesvědčení, že pro konkrétní okolnosti bývalé Jugoslávie přispěje založení mezinárodního tribunálu...k obnovení a udržení míru.“ Rezoluce RB OSN 808 (1993).

¹¹⁵ BORGES, Julian. *International court likely to seek arrest of Sudan's president for war crimes in Darfur* [online]. The Guardian, 11. července 2008 [cit. 15. 3. 2011]. Dostupné na <<http://www.guardian.co.uk/world/2008/jul/11/sudan.warcimes>>.

¹¹⁶ Ve vztahu k imunitám se namítá, že postup MTS je nezákonný. Pro podrobné argumenty např. případ Thomase Lubangy před MTS; Rozhodnutí MSD v případě známém jako *Kongo v. Belgie*; AKANDE, Dapo. The Legal Nature of Security Council Referrals to the ICC and its Impact on Al Bashir's Immunities. *Journal of International Criminal Justice* (dále jen *JICJ*), květen 2009, roč. 7, č. 1, s. 333 – 345.

Dárfúrská kauza je výsledkem spolupráce MTS a RB OSN, protože bez rezoluce RB OSN 1593 (2005), dovolávající se čl. 13 písm. b) Římského statutu, by k vyšetřování a stíhání dojít nemohlo. Dalo by se soudit, že RB OSN a MTS se navzájem podporují v prosazení mezinárodní trestní spravedlnosti a jsou v tomto směru partneři. Diplomatičká praxe potvrzuje, že, ačkoli RB OSN vidí v donucovacím mechanismu mezinárodního trestního soudnictví podporu v kontextu udržení a obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti, není prvotní volbou. Jonathan Steele ve svém článku pro *The Guardian* uvádí, že Luis Moreno-Ocampo by si měl pořádně rozmyslet, zdali obviní soudánského prezidenta. Stejně varovným způsobem upozorňuje, že na takové obvinění bude muset reagovat Rada.¹¹⁷ Autor, byť v kontextu článku nevědomky, popisuje mocenskou převahu RB OSN nad MTS. Dává spravedlnost do protikladu s pragmatismem, tvrdí, že obvinění RB OSN přinese víc praktických problémů než zisků.¹¹⁸

Po vznesení obvinění vůči úřadujícímu prezidentovi se zvýšila diplomatičká aktivita na obou stranách. Jak je uvedeno v úvodu práce a poznamenává i Alex de Waal, expert na Súdán z Social Science Research Council: „*Bašír je posedlý myšlenkou, že se ho svět chce zbavit.*“¹¹⁹ Súdánská diplomacie získala podporu od jiných států, aby si v RB OSN vymohla hlasování o čl. 16 Římského statutu.¹²⁰ Tlak na mezinárodní společenství působily i zprávy o násilí vůči peacekeepingovým silám¹²¹ a nevládním organizacím, které v Dárfúru zajišťovaly humanitární pomoc.¹²² Z pohledu RB OSN je situace v Dárfúru, a potažmo v celém Súdánu, hrozbou pro mír a bezpečnost celého region. Konflikt v Dárfúru je výsledkem politiky O. al-Bašíra¹²³ a jeho zneužívání veřejné moci. Z předcházejícího vyplývá, že stíhání před MTS má zastrašující efekt a mění chování hlavních aktérů. V tomto směru lze chápat politické motivy Rady donutit prostřednictvím stíhání O. al-Bašíra ke změně politiky vůči nearabskému obyvatelstvu. Existují nějaké legální důvody, pro které by RB OSN nemohla aplikovat čl. 16 Římského statutu v dárfúrské kauze? V souvislosti s odpovědí na tuto otázku je třeba shrnout několik

---

¹¹⁷ STEELE, Jonathan. *The ICC should not Indict al-Bashir* [online]. The Guardian, 11. července 2008 [cit. 15. 3. 2011]. Dostupné na <<http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2008/jul/11/sudan.unitednations>>.

¹¹⁸ Tamtéž.

¹¹⁹ BORGES: *International court likely...*

¹²⁰ Návrh, dovolávající se čl. 16 Římského statutu, podala Libye, která v dané době byla nestálým členem RB OSN. Pro návrh se z dalších členů Rady vyslovily Čína, Jihoafrická republika, Rusko, Burkina Faso, Indonésie. Spojené státy se vyslovily, že by blokovaly jakoukoli snahu zastavit obvinění.

¹²¹ *Transcript of Press Conference by Secretary-General Ban Ki-Moon at United Nations Headquarters. July 10th, 2008* [online]. 7th Space Interactive, 11. července 2008 [cit. 19. 3. 2011]. Dostupné na <http://7thspace.com/headlines/286523/transcript_of_press_conference_by_secretary_general_ban_ki_moon_at_united_nations_headquarters_10_july_2008.html>.

¹²² STEELE: *The ICC should...*

¹²³ *Sudan: Justice, Peace...*

základních poznatků o vztahu mezi RB OSN a MTS. Za prvé, je třeba připomenout, že dárfúrská kauza je v působnosti MTS díky aplikaci čl. 13 písm. b) Římského statutu. Jednání v rámci kapitoly VII je tím nejsilnějším mandátem, který RB OSN má, protože přímo souvisí s její výlučnou kompetencí dle čl. 39 Charty OSN. Předložením situace RB OSN označila konflikt v Dárfúru za hrozbu mezinárodnímu míru a bezpečnosti. Naopak čl. 16 Římského statutu se má aplikovat na situace, pro které by vyšetřování nebo stíhání před MTS ohrozilo mezinárodní mír a bezpečnost ve smyslu, že by úkony MTS byly překážkou pro mír v konkrétním konfliktu. Z pojmového výkladu obou právních ustanovení je důležitý vztah ke kapitole VII Charty.

Na základě toho, co bylo poznamenáno výše, lze dojít k následujícímu závěru: Jestliže přijatou rezolucí 1593 mezinárodní společenství označilo situaci v Dárfúru za hrozbu mezinárodnímu míru, nemůže se na tento případ aplikovat čl. 16, protože se nejedná o situaci, v které by postup MTS ohrožoval mír. Mír již byl ohrožen před postupem MTS. Za další jednání v rámci kapitoly VII sleduje záměr udržet nebo obnovit mezinárodní mír. V tomto smyslu předložila Rada situaci v Dárfúru před MTS, aby provedl vyšetřování. Nemůže kvůli stejnému účelu, tj. udržení nebo obnovení míru, postupovat opačně, tj. dovolávat se zastavení úkonů před MTS. Práce od War Crisis Research Office u Washington College of Law uvádí, že RB OSN vydala rezoluci ve prospěch Soudu, s jehož činností v tomto konkrétním případě spojila svou odpovědnost za udržení a obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti. V této souvislosti by neměla vystupovat opačně.¹²⁴

Předcházející část pojednává o vztahu mezi stálým trestním tribunálem a RB OSN prostřednictvím výkonu jurisdikce. V případě aplikace čl. 13 odst. 1 písm. b) Rada rozšiřuje působnost MTS i na státy, které se nestaly smluvními stranami Římského statutu. Toto rozšíření je v prospěch MTS a i v souladu s posilováním významu mezinárodní trestní spravedlnosti. Naopak čl. 16 je diplomatickým kompromisem, ohleduplným k zájmům jednotlivých států a RB OSN, ale prohrou nezávislosti MTS, protože omezuje jeho působnost v prospěch politického rozhodnutí uvnitř RB OSN, vůči kterému se Soud nemůže nijak ohradit či ho ovlivnit.

---

¹²⁴ The United Nations Security Council's Power to Defer Investigations and Prosecutions Undertaken by the International Criminal Court. In *The Relationship between the International Criminal Court and the United Nations. War Crimes Research Office ICC. Legal Analysis and Education Project*. Washington College of Law, 2009, s. 4.

3. Zločin agrese – nejzávažnější zločin podle mezinárodního práva

V r. 1998 byl Římský statut přijat bez definice zločinu agrese. Toto prázdné místo zaplnil až *kampalský kompromis*, schválený na první revizní konferenci Římského statutu na přelomu května a června 2010. Shromáždění smluvních států se v ugandském hlavním městě dohodlo na formální stránce skutkové podstaty zločinu agrese a také odsouhlasilo změny, týkající se výkonu působnosti MTS v případech zločinu agrese, a procedurální ustanovení o implementaci ustanovení do Římského statutu.¹²⁵ V souvislosti s obecnou zásadou trestního práva *nullum crimen sine lege* odstranil *kampalský kompromis* hlavní překážky stíhání pachatelů zločinu agrese u MTS. Andreas L. Paulus připomíná slova Jamese Crawforda: „...nedostatek definice zločinu agrese dlouho držel celou myšlenku mezinárodního trestního soudu jako rukojmí.“¹²⁶ Geneze pokusů definovat zločin agrese od mezinárodních vojenských tribunálů po Druhé světové válce až po první revizní konferenci minulý rok dokládá, jak citlivé právní, ale zejména politické téma zločin agrese představuje.

Zločin agrese patří do věcné působnosti MTS a v porovnání s dalšími typy zločinů uvedených v čl. 5 odst. 1 Římského statutu mu lze přiřadit určitá specifika. Přední odborník na mezinárodní trestní právo Antonio Cassese uvádí: „...*jakmile vypukne válka, mohou nastat všechny horory a mizérie války.*“¹²⁷ Naznačuje dva charakteristické aspekty, prostřednictvím kterých je zločin agrese vnímán. Je považován za nejzávažnější zločin podle mezinárodního práva.¹²⁸ Závažnost takového postižitelného jednání nelze odvozovat od počtu civilních obětí, ale od faktu, že zločin agrese je zločinem proti míru a bezpečnosti celého mezinárodního společenství. Druhým charakteristickým rysem zločinu agrese je jeho propojení s aktem agrese. Z přijaté definice zločinu agrese vyplývá, že jeho spáchání předpokládá akt agrese, tj. konkrétní jednání státu, které porušuje kogentní normy mezinárodního práva.

---

¹²⁵ Tzv. *kampalský kompromis* byl přijat jako dodatek k Římskému statutu a účinnost tohoto ustanovení je stanovena až na r. 2017, dokdy proběhnou nezbytné ratifikační procesy. KREß, Claus, VON HOLTZENDORFF, Leonie. The Kampala Compromise on the Crime of Aggression. *JICJ*, 2010, č. 8, s. 1180.

¹²⁶ Mezinárodní trestní soud v této souvislosti neodkazuje na mezinárodní instituci, ale v kontextu citace spíše na myšlenku univerzální soudní moci globální soudní instance. PAULUS, Andreas L. Legalist Groundwork for the International Criminal Court: Commentaries on the Statute of the International Criminal Court. *EJIL*, 2003, roč. 14, č. 4, s. 851.

¹²⁷ CASSESE, Antonio. The Statute of the International Criminal Court: Some Preliminary Reflections. *EJIL*, 1999, roč. 10, s. 146.

¹²⁸ WEISBORD, Noah. Prosecuting Aggression. *Harvard International Law Journal*, zima 2008, roč. 49, č. 1, s. 162.

Agrese a zločin agrese v mezinárodním právu představují dva odlišné instituty. Základním pojmovým rozdílem mezi agresí a zločinem agrese je v jednajícím subjektu. Agrese je v mezinárodním právu pojímána jako nelegální užití síly, tj. porušení zákazu uchylování se k síle, které je kogentní povahy. Porušením zákazu uchylování se k síle vzniká státu jako jednajícímu subjektu mezinárodní odpovědnost. Agrese se může dopustit pouze stát a z toho plyne, že aktem agrese je pouze jednání státu. Oproti tomu zločin agrese, stejně jako další nejzávažnější zločiny z taxativního výčtu čl. 5 odst. 1 Římského statutu, je založený na individuální odpovědnosti jednotlivce za jednání naplňující objektivní a subjektivní znaky skutkové podstaty zločinu agrese.

Množství pramenů mezinárodního práva a i vědeckých názorů, které se věnují nelegálnímu užití síly, dokládá, že právní institut agrese patří mezi základní koncepty, o kterých pojednává obecné mezinárodní právo. Zákaz uchylování se k síle v mezinárodních vztazích, resp. stanovení podmínky, za kterých je užití síly v souladu s mezinárodním právem, znamená, že suverénní státy dávají přednost prosazení národních zájmů právními normami, nikoli svévolně politickým rozhodnutím.

V. J. Reddi odkazuje na A. M. Riffat a uvádí: „...*je to [kriminalizace zločinu agrese – pozn. BB] začátek nového období odsuzujícího agresí.*“¹²⁹ Stephen G. Rademaker ve svém textu pro *The Washington Post* zastává kritický přístup a uvádí, že přiřazení zločinu agrese do věcné působnosti MTS bude pro něj pravděpodobně fatálním, protože nedokáže jednat rozhodně v situacích, které si vyžadují rezolutnost.¹³⁰ Právní institut zločinu agrese předjímá vazbu mezi RB OSN a MTS, tj. mezi politickým a soudním aktérem. Případy, v kterých se řeší právní otázky individuální odpovědnosti za jednání, jsou podmíněny rozhodnutím, zdali jsou posuzované okolnosti aktem agrese. Z toho vyplývá, že součástí právních úvah nad posouzením individuálního jednání ve věci zločinu agrese musí být i otázky, v čem spočívá akt agrese a zdali došlo k agresí. V současnosti neexistuje jednotná a právně závazná definice agrese, resp. agrese je vykládána jako rozpor s ustanovením čl. 2 odst. 4 Charty OSN zakazujícím užití síly. Alberto L. Zuppi uvádí, že RB OSN mluví o agresí v různých souvislostech a používá k tomu různá označení.¹³¹ Postoj RB OSN vůči agresí není stejnorodý a nelze z něj vyvodit univerzálně platná a definující kritéria pro posouzení agrese. Rada

¹²⁹ REDDI, Vimalen J. The ICC and the Crime of Aggression: A Need to Reconcile the Prerogatives of the SC, the ICC and the ICJ. *International Criminal Law Review* (dále jen *ICLR*), 2008, roč. 8, s. 659.

¹³⁰ RADEMAKER, Stephen G. International Criminal Court doesn't need power over 'aggression.' *The Washington Post*, 2. dubna 2010, s. A17.

¹³¹ ZUPPI, Alberto L. Aggression as International Crime: Unattainable Crusade or Finally Conquering the Evil? *Pennsylvania State International Law Review*, léto 2007, roč. 26, č. 1, s. 16.

je při svém posuzování ovlivněna logikou národních zájmů jednotlivých členů a aktuální globální politickou situací. Diplomacie je disciplínou založenou na detailech a jsou pro ni typické mnohoznačnost a neurčitost, na rozdíl od práva, jehož pojmovými znaky jsou v první řadě jednoznačnost a určitost. V této souvislosti může být vazba mezi RB OSN a MTS v případech zločinu agrese komplikovaná, a to zejména protože se dotýká výlučné oblasti rozhodování RB OSN.

Následující část práce se zabývá vztahem mezi RB OSN a MTS v souvislosti s otázkou, jaký vliv má zásadní úloha RB OSN na nezávislost MTS a jeho legitimní roli posuzovat případy zločinu agrese. V současnosti není definice zločinu agrese právně závazná, a proto u MTS v této věci neprobíhá žádné řízení a tato kapitola nerozebírá vztah mezi vrcholným výkonným orgánem mezinárodního společenství a prvním stálým mezinárodním trestním tribunálem na konkrétní právní kauze. Předkládá ucelený pohled na vývoj zločinu agrese a na výklad souvislostí, které motivují postoj mezinárodního společenství k stíhání zločinu agrese. Stěžejní částí této kapitoly je podkapitola věnovaná roli RB OSN v kontextu kapitoly VII Charty OSN a stíhání zločinu agrese.

3.1 Na cestě ke kampalskému kompromisu

Vlivem událostí Druhé světové války se mezinárodní společenství rozhodlo nepohlížet na agresi pouze prostřednictvím mezinárodní odpovědnosti státu za porušení kogentních norem mezinárodního práva, ale zabývat se i individuální odpovědností za jednání spočívající v závažném porušení norem MHP.

S rozvojem mezinárodního trestního práva se v současnosti klade větší důraz na zločin agrese a v rámci tohoto konceptu se rozvíjí i právní názory na nelegálnost užití síly v mezinárodním právu.

3.1.1 Koncept agrese v mezinárodním právu

Koncept agrese souvisí se zákazem užití síly v mezinárodním právu a s vývojem práva ozbrojených konfliktů (*law of armed forces, droit des conflicts armés*), které upravuje snahu mezinárodního společenství vymezit agresi právním jazykem.

Smyslem kogentního zákazu uchylování se k síle je regulace vztahů mezi státy, jak vyplývá z čl. 2 odst. 4 Charty OSN: „Každý stát se musí zdržet hrozby nebo užití síly vůči územní integritě nebo politické nezávislosti...nebo jakýmkoli jiným způsobem, který

je v rozporu s účely Spojených národů.¹³² Princip zákazu užití síly, vtělený do čl. 2 odst. 4, není založen na očekávání, že z mezinárodní politiky zmizí konflikty, resp. střety národních zájmů. Vychází z potřeby regulace chování států a zákaz užití síly v mezinárodním právu vytváří určité limity chování ve vzájemných vztazích. Právní význam agrese spočívá v nahrazení svévůle a ve vytvoření podmínek právní jistoty mezi subjekty práva. V tomto směru zákaz užití síly přispívá velkou mírou k ochraně suverenity státu a podporuje rovnost mezi slabými a silnými státy v rámci mezinárodního společenství.

Čl. 2 odst. 4 Charty nelze vykládat samostatně, ale je třeba přistoupit k výkladu Charty jako celku, proto je třeba rozvést význam tohoto ustanovení o čl. 24 odst. 1 a čl. 39. RB OSN má primární odpovědnost zajistit mezinárodní mír a bezpečnost a zároveň je zodpovědná za „...určení...aktu agrese.“¹³³ V kontextu těchto ustanovení je role RB OSN zásadní, ale není ojedinělá, protože existují rezoluce Valného shromáždění OSN (dále jen rezoluce VS OSN) nebo rozhodnutí MSD, které také pojednávají o agresi státu vůči jinému subjektu práva. Zároveň nelze opomenout otázky právní závaznosti takových aktů a z nich vyplývajících právních následků. Z hlediska právních následků jsou rezoluce RB OSN v konkrétních případech nelegálního užití síly významné, protože jejich přijetí souvisí s celým mechanismem kapitoly VII Charty OSN, jsou právně závazné a vedou k přijetí konkrétních opatření k obnovení nebo udržení mezinárodní míru a bezpečnosti.

A. Cassese uvádí, že žádný z pěti stálých členů nebyl obviněn z agrese.¹³⁴ RB OSN je vázána rozhodovat v souladu s principy spravedlnosti a mezinárodního práva, ale v této souvislosti je logika právních norem nahrazena logikou národních zájmů a politický, či spíše zpolitizovaný rozměr, rozhodování RB OSN v otázkách agrese je značný a nevyhnutelný. V současnosti obecné mezinárodní právo nenabízí jednoznačná kritéria na posouzení jednání státu ve vztahu k porušení kogentního zákazu užití síly v mezinárodním právu. Nedostatečné oddělení politického a právního rozměru aktu agrese působí problémy i pro výkon mezinárodní trestní spravedlnosti.¹³⁵

---

¹³² Čl. 2 odst. 4 Charty OSN.

¹³³ Čl. 39 tamtéž. K úplnosti výkladu je třeba zmínit i čl. 51 Charty o legálnosti užití síly v sebeobraně proti ozbrojenému útoku a obecně ustanovení kapitoly VII Charty.

¹³⁴ CASSESE: *The Statute of the ...*, s. 147. Výčet rezolucí, v kterých RB OSN přímo označila jednání státu za akt agrese, nabízí např. WEISBORD, Noah. *Prosecuting Aggression. Harvard International Law Journal*, zima 2008, roč. 49, č. 1, s. 169.

¹³⁵ REDDI: *The ICC and ...*, s. 658.

3.1.2 Úsilí kriminalizovat agresi po r. 1945¹³⁶

Pokusy o definování a kodifikování agrese jako nejzávažnějšího mezinárodního zločinu proti mezinárodnímu míru a bezpečnosti souvisí zejména s vývojem mezinárodního práva po Druhé světové válce. Mezinárodní vojenské tribunály v Norimberku a Tokiu posuzovaly zločiny proti míru (*crimes against peace*), mezi které patřilo plánování, příprava, rozpoutání a vedení agresivních válek (*wars of aggression*).¹³⁷ Význam Norimberského tribunálu nespočívá pouze v tom, že odsoudil agresivní válku pro její nesoulad s mezinárodními obyčejí,¹³⁸ jeho přínos tkví i v kriminalizování agresivní války. Norimberský tribunál určil, že agresivní válka je takovou hrozbou pro mezinárodní mír a bezpečnost, že za ni musí její tvůrci nést trestní odpovědnost před mezinárodním společenstvím. Agresivní válka je v rozporu s mezinárodními obyčejí a na základě této protiprávnosti primárně vzniká mezinárodní odpovědnost státu vůči mezinárodnímu společenství. Zároveň poválečný vojenský tribunál vycházel z konceptu individuální odpovědnosti za zavinění, na kterém je založený jakýkoli trestněprávní postih. Stát jako právní fikce, resp. uměle vytvořená entita nemůže nést trestněprávní odpovědnost, proto Norimberský tribunál přistoupil k posuzování individuální odpovědnosti pachatelů agresivní války. Vytvořil základy pro individuální postih zločinu agrese. Na základě tohoto přístupu je zločin agrese přičitatelný jednotlivci, nutno dodat v postavení speciálního subjektu. Principy, které svou činností vyložil vojenský tribunál v Norimberku, mimo jiné i individuální odpovědnost za mezinárodní zločiny, byly rezolucí VS OSN 95 (I) (1946) potvrzeny jako principy mezinárodního práva.¹³⁹

Mezinárodní vojenské tribunály po Druhé světové válce přispěly k rozvoji přístupu k individuální odpovědnosti za nejzávažnější zločiny podle mezinárodního práva. V souvislosti s rozvojem mezinárodního práva a jeho kodifikací byla KMP pověřena vytvořením návrhu kodexu nejzávažnějších zločinů, u kterých vedle odpovědnosti státu vzniká i individuální trestní odpovědnost, a přípravou statutu prvního stálého mezinárodního trestního soudu. Po válce v rámci struktury OSN vznikly Speciální komise VS OSN zabývající se definicí agrese (*UN GA Special Committees on the Question of Defining Aggression*). Začátek studené války naznačil, že v mezinárodním společenství chybí společná vůle prosadit mezinárodní trestní

¹³⁶ Podrobněji o vývoji před r. 1945 např. ZUPPI: *Aggression as International...*, s. 5 – 15.

¹³⁷ Čl. 6 písm. a) Charty Mezinárodního trestního tribunálu (*Charter of the International Military Tribunal*, 8 August 1945).

¹³⁸ WEISBORD, Noah. *Prosecuting Aggression*. *Harvard International Law Journal*, zima 2008, roč. 49, č. 1, s. 165.

¹³⁹ Rezoluce VS OSN 95 (I) (1946).

odpovědnost. N. Weisbord připomíná slova Benjamina Ferencze, který toto období popsal následovně: „...v celém světě se bojuje...je snadnější páchat agresi než ji definovat.“¹⁴⁰ Přes politické okolnosti byla činnost KMP v této oblasti významnou, a to zejména kvůli její odbornosti a apolitické povaze. KMP představila první návrh Kodexu zločinů proti míru a bezpečnosti lidstva (*Code of Crimes against the Peace and Security of Mankind*) v r. 1954, ale tento návrh, stejně jako návrh statutu prvního stálého mezinárodního trestního tribunálu sloužily jako pracovní podklady.

V letech 1956-1967 se definicí agrese zabývaly Speciální komise VS OSN,¹⁴¹ z jejichž činnosti vzešel návrh definice agrese, přijatý VS OSN v rezoluci VS OSN 3314 (XXIX) (1974). Schválení této rezoluce představovalo atmosféru relativního uvolnění v mezinárodních vztazích a z tohoto hlediska byl souhlas s definicí agrese, jak uvádí čl. 1 rezoluce, úspěchem. Rezoluce byla přijata jako vodítko pro RB OSN jak určit existenci agrese, což vyplývá z preambule rezoluce: „*Valné shromáždění doporučuje Radě bezpečnosti podle okolností vzít v úvahu tuto definici...*“,¹⁴² ale i z textu článků 2, 4, 6, které popisují vztah rezoluce k činnosti RB OSN. V poslední řadě je třeba zmínit právní nezávaznost rezoluce VS OSN.¹⁴³

Rezoluce VS OSN 3314 (1974) se vztahovala k mezinárodní odpovědnosti států za agresi a nezmiňovala žádný základ pro posuzování individuální trestní odpovědnosti na mezinárodní úrovni. Byl potřeba nový impuls a zároveň bylo nutné zbavit debatu o kriminalizování agrese politických tlaků. V r. 1978 VS OSN obnovilo mandát KMP k přípravě nového návrhu kodexu zločinů proti mezinárodnímu míru. KMP odmítla definici agrese v rezoluci VS OSN 3314 (1974), protože byla příliš vágní a právně neurčitá.¹⁴⁴ Návrh nové kodifikace nejzávažnějších zločinů byl přijat až v r. 1996. Návrh Kodexu zločinů proti míru a bezpečnosti lidstva z r. 1996 je významný zejména ve dvou bodech. Za prvé, čl. 4 tohoto návrhu uvádí, že individuální odpovědnost za zločiny proti míru a bezpečnosti nevyklučuje odpovědnost států.¹⁴⁵ Druhým bodem byla definice zločinu

---

¹⁴⁰ WEISBORD: *Prosecuting Aggression*, s. 167.

¹⁴¹ ZUPPI: *Aggression as International...*, s. 17.

¹⁴² Rezoluce VS OSN 3314 (XXIX) (1974).

¹⁴³ Ve věci *Nikaragua proti Spojeným státům* MSD rozhodl, že čl. 3 písm. g) má povahu mezinárodního právního obyčeje. LAVERS, Troy. (Pre)Determining the Crime of Aggression: Has the Time Come to Allow the International Criminal Court its Freedom? *Albany Law Review*, 2008, roč. 71, s. 300.

¹⁴⁴ GLENNON, Michael J. The Blank-Prose Crime of Aggression. *The Yale Journal of International Law*, 2010, roč. 35, s. 79.

¹⁴⁵ Čl. 4 Návrhu Kodexu zločinů proti míru a bezpečnosti lidstva z r. 1996. Návrh Kodexu o zločinech proti míru a bezpečnosti lidstva z roku 1996. *Yearbook of International Law Commission*, 1996, vol. II, část 2.

agrese vtělená do ustanovení čl. 16 návrhu.¹⁴⁶ Práce KMP byla důležitá i pro přípravu zakládajícího statutu MTS.¹⁴⁷

I když 90. léta 20. století jsou popisována v intencích vzestupu mezinárodního trestního soudnictví,¹⁴⁸ přesto tato atmosféra úsilí kriminalizovat nejzávažnější zločiny nenaplnila svá očekávání a nepomohla k přijetí jasné právní definice zločinu agrese. Nabízí se srovnání s postojem mezinárodního společenství po Druhé světové válce. Ačkoli mezinárodní vojenské tribunály po Druhé světové válce kriminalizovaly agresivní válku, nedostatečná vůle mezinárodního společenství se zabývat individuální odpovědností jednotlivce souvisela s důrazem obecného mezinárodního práva na odpovědnost státu v mezinárodním právu. Tento přístup nejlépe vystihuje text Charty OSN. S činností ad hoc trestních tribunálů z 90. let 20. století se naopak objevila větší potřeba chránit civilisty a stíhat závažná porušení norem MHP, jak lze dovodit z věcné působnosti těchto tribunálů. Avšak ani tento posun mezinárodního práva, či spíše obrat, k ochraně jednotlivců nepomohl k prosazení definice zločinu agrese do Římského statutu, zakládající smlouvy MTS.

Diplomatická konference v Římě vycházela z návrhu zločinu agrese dle čl. 16 v Návrhu Kodexu zločinů proti míru a lidstvu z r. 1996, který nabídl poměrně obšírnou definici, a proto by mohl být snadno volně interpretován. Dle V. Reddiho se faktická debata na diplomatické konferenci neodehrála nad otázkami znaků skutkové podstaty zločinu agrese, ale nad rolí RB OSN v kontextu se stíháním zločinu agrese.¹⁴⁹ Diplomatická konference skončila a očekávání odložila do budoucna. Zločin agrese byl zařazen do věcné působnosti MTS, ale s odkazem na čl. 5 odst. 2 v souladu s články 121 a 123 Římského statutu nebyl zločin agrese definován. V *Závěrečném aktu konference* se Shromáždění smluvních států dohodlo vytvořit Přípravný výbor pro MTS (*Preparatory Committee for the ICC*),¹⁵⁰ který navrhne znění definice zločinu agrese a podmínky pro výkon působnosti MTS do konání první revizní konference.¹⁵¹ Přípravný výbor vypracoval návrh definice s několika variantami.¹⁵² V r. 2002 Přípravný výbor vytvořil Speciální pracovní skupinu (*Special Working Group on the Crime of Aggression*),¹⁵³ jejímž úkolem bylo pokročit přípravě definice zločinu agrese. Této práci se vedle smluvních států

---

¹⁴⁶ Čl. 16, tamtéž.

¹⁴⁷ ZUPPI: *Aggression as International...*, s. 21.

¹⁴⁸ CRYER: *An Introduction to...*, s. 71.

¹⁴⁹ REDDI: *The ICC and...*, s. 662.

¹⁵⁰ Přípravná komise se scházela v letech 1999-2002.

¹⁵¹ KREß, VON HOLTZENDORFF: *The Kampala Compromise...*, s. 1182.

¹⁵² Podrobně o návrhu Přípravného výboru např. tamtéž, s. 1183 – 1185.

¹⁵³ Speciální pracovní skupina pracovala na návrhu definice zločinu agrese v letech 2002-2010.

účastnily i nevládní organizace, zabývající se mezinárodní trestní spravedlností, např. Coalition for the International Criminal Court, nebo zástupci nečlenských států, např. Rusko, Čína, Izrael.¹⁵⁴

Následující část práce se zaměří na činnost a výstupy Speciální pracovní skupiny, protože její návrh byl nakonec v r. 2010 přijat.

3.3. Definování zločinu agrese

3.3.1 Formální znaky zločinu agrese

Dle R. Cryera tvoří skutkovou podstatu zločinu agrese následující znaky: „*Zločin je vždy spáchán pachatelem ve vedoucím postavení ve státě, který se účastní kolektivního aktu státu.*“¹⁵⁵ Mezi objektivní stránku zločinu agrese patří jednání pachatele, které vyplývá z kolektivní činnosti a účasti na plánování, přípravě, zahájení, nebo vykonání aktu agrese státu.¹⁵⁶ Objektivní stránka naznačuje propojení mezi aktem agrese, tj. jednáním státu, a jednáním jednotlivce, které zakládá individuální odpovědnost.

Mezi subjektivní znaky skutkové podstaty zločinu agrese patří úmysl (*criminal intent*). Pachatel má úmysl se účastnit na plánování, přípravě, zahájení, nebo vykonání aktu agrese státu a je si vědom následků a účastní se s úmyslem tyto následky spáchat. Dále je zločin agrese přičitatelný pouze osobám ve vysokém postavení v rámci hierarchie moci ve státě (*leadership position/nature*).

3.3.2 Formální znaky zločinu agrese v práci Speciální pracovní skupiny

Ve vztahu k definování zločinu agrese se Speciální pracovní skupina soustředila na čtyři znaky skutkové podstaty: vedoucí postavení pachatelem, jednání, zavinění a akt agrese.¹⁵⁷ Speciální pracovní skupina v r. 2009 předložila návrh definice zločinu agrese v následujícím znění: „...*plánování, příprava, podněcování nebo uskutečnění aktu agrese osobou v postavení umožňujícím faktickou kontrolu nebo řízení politické či vojenské*

---

¹⁵⁴ SCHAEFFER, Robert. The Audacity of Compromise. The UN Security Council and the Pre-conditions to the Exercise of Jurisdiction by the ICC with Regard to the Crime of Aggression. *ICLR*, 2009, roč. 9, č. 2, s. 414.

¹⁵⁵ CRYER: *An Introduction to ...*, s. 318.

¹⁵⁶ Tamtéž, s. 319.

¹⁵⁷ DeNICOLA, Christopher P. A Shield for the „Knights of Humanity“: The ICC should Adopt a Humanitarian Necessity Defense to the Crime of Aggression. *University of Pennsylvania Journal of International Law*, zima 2008, roč. 30, č. 2, s. 663.

*činnosti státu, kdy tento akt svou povahou, závažností a dopadem představuje zjevné porušení Charty OSN.*¹⁵⁸

V návrhu z r. 2009 Speciální pracovní skupina podpořila úmyslnou formu zavinění: „...*úmyslně plánuje, připravuje, zahajuje nebo vykonává akt agrese.*“¹⁵⁹ Stejně jako návrh Přípravného výboru i návrh Speciální pracovní skupiny kladl důraz na vůdčí postavení pachatele.¹⁶⁰ Návrh článku 25bis odst. 3 uvádí: „...*ve výkonu kontroly nebo řízení politické nebo vojenské akce státu, který páchá akt agrese.*“¹⁶¹ Ve vztahu k úmyslu je třeba, aby úmysl pachatele kryl i jeho vedoucí postavení, což znamená, že pachatel musí být srozuměn se svým vedoucím postavením, tj. pachatel je srozuměn, že mu výkon faktické kontroly nebo řízení umožní naplnit zamyšlený následek.¹⁶²

Claus Kreß a Leonie von Holtzendorffová shrnují úpravu návrhu Přípravné komise z r. 2002 a výsledek činnosti Speciální pracovní skupiny z r. 2009 a k individuálnímu jednání pachatele dodávají: „...*poslední návrh rezignoval na monistický přístup „aktivně se účastnit“ a konkretizoval účast na plánování, přípravu, zahájení nebo vykonání aktu agrese.*“¹⁶³

Poslední významný znak, kterým se zabývaly pracovní výbory, se týká aktu agrese. Základním problémem, který přetrvával od pojetí agrese poválečnými vojenskými tribunály, bylo definovat akt agrese v kontextu následků, které znamená, a v souladu s politickou vůlí, která by definici neodmítla.

Ve znění návrhu z r. 2009 je aktem agrese jednání v čl. 1 rezoluce VS OSN 3314 (XXIX) (1974): „*použití ozbrojené síly proti svrchovanosti, územní celistvosti nebo politické nezávislosti jiného státu nebo jiným způsobem neslučitelným s Chartou OSN.*“¹⁶⁴ Při práci na pojetí aktu agrese se objevily výhrady k znění aktu agrese v rezoluci VS OSN z r. 1974.¹⁶⁵ Některé názory preferovaly přístup uzavřené klauzule, která by výčtem určila, jaké jednání je aktem agrese, podobně jak to stanoví čl. 3 rezoluce

---

¹⁵⁸ *The Crime of Aggression*. [online]. Coalition for the International Criminal Court, [cit. 15. 3. 2011]. Dostupné na <<http://www.iccnw.org/?mod=aggression>>.

¹⁵⁹ Neoficiální zpráva předsedajícího o znacích skutkové podstaty z neformální schůzky mezi zasedáními o zločinu agrese, 8.-10. června 2009 (*Non-Paper of the Chairman on the Elements of Crime. Informal Inter-Sessional Meeting on Crime of Aggression*, June 8-10, 2009).

¹⁶⁰ KREß. VON HOLTZENDORFF: *The Kampala Compromise...*, s. 1189.

¹⁶¹ Neoficiální zpráva předsedajícího...

¹⁶² Speciální postavení subjektu s sebou nese i nutnost neaplikovat některá ustanovení Římského statutu. ZUPPI: *Aggression as International...*, s. 30.

¹⁶³ KREß. VON HOLTZENDORFF: *The Kampala Compromise...*, s. 1189.

¹⁶⁴ Rezoluce VS OSN 3314 (XXIX) (1974).

¹⁶⁵ Diskuzní zpráva předsedajícího o zločinu agrese. 6. shromáždění, 2.-6. června 2008 (*Discussion paper on the crime of aggression proposed by the Chairman. June 2008*).

VS OSN 3314 (XXIX) (1974).¹⁶⁶ Naproti tomu stály obavy z politického zneužití, pro které byla prosazována zúžená definice aktu agrese.¹⁶⁷ Definováním aktu agrese v pojetí čl. 1 rezoluce VS OSN z r. 1974 přináší potřebu reflektovat všechny formy nelegálního užití síly, které jsou porušením mezinárodních norem. Robert Jackson u Mezinárodního vojenského tribunálu v Norimberku tvrdil: „...právo [ve smyslu právo ozbrojených konfliktů – pozn. BB] *není statické...*“,“¹⁶⁸ proto se pod vlivem mezinárodních událostí postupně vyvíjí i pohled na akt agrese a do diskuze se přidávají nová témata, např. útok ze strany nestátního aktéra nebo legalita preventivní války.

Dle tohoto návrhu definice zločinu agrese musí MTS řešit otázku, zdali došlo k aktu agrese, resp. zdali stát porušil *ius ad bellum*.¹⁶⁹ V této souvislosti se dostává činnost MTS do oblasti výkonu pravomocí RB OSN na základě čl. 39 Charty OSN a vztah mezi RB OSN a MTS se odráží na výkonu působnosti soudu v posuzování zločinů agrese.

3.4 Výkon působnosti MTS v případech zločinu agrese

Roger S. Clark hodnotí, že v oblasti otázek spojených s výkonem působnosti MTS byla Speciální pracovní skupina méně úspěšná, protože klíčová otázka musela být vyřešena až na zasedání v Kampale.¹⁷⁰ Návrh Speciální pracovní skupiny z r. 2009 předložil znění článku 15bis, který ve svých dílčích částech stanovil, že je možné zahájit vyšetřování ve věci zločinu agrese v souladu s čl. 13 Římského statutu. Dále na základě čl. 15bis odst. 2 prokurátor zjistí, zdali RB OSN v daném případě určila, že jednání státu je aktem agrese a zároveň informuje Generálního tajemníka OSN o situaci před soudem.¹⁷¹ V tomto směru práce Speciální pracovní komise přispěla k snížení kontroverzí. Oproti návrhu Přípravného výboru se zvýšila nezávislost Soudu, protože posouzení zločinu agrese již nebylo podmíněno souhlasem RB OSN s projednáním.¹⁷²

¹⁶⁶ KREß, VON HOLTZENDORFF: *The Kampala Compromise...*, s. 1193.

¹⁶⁷ Rezoluce RB OSN 660 (1990). V rezoluci se neuvádí akt agrese (*act of aggression*), ale porušení mezinárodního míru a bezpečnosti (*breach of international peace and security*). Blíže k rozdílům mezi ohrožení míru, porušení míru, akt agrese např. FROWEIN, KRISCH: *Chapter VII...*, s. 721 – 722.

¹⁶⁸ Roberta Jacksona cituje ve svém textu Benjamin B. Ferencz. FERENCZ, Benjamin B. *Ending Impunity for the Crime of Aggression. Case Western Reserve Journal of International Law*, 2009, roč. 41, č. 2 – 3, s. 281.

¹⁶⁹ CRYER: *An Introduction to...*, s. 321.

¹⁷⁰ CLARK, Roger S. *Negotiating Provisions Defining the Crime of Aggression, its Elements and the Conditions for ICC Exercise of Jurisdiction Over It. EJIL*, 2010, roč. 20, č. 4, s. 1113.

¹⁷¹ Zpráva Speciální pracovní skupiny pro zločin agrese přijatá 13. února 2009. ICC-ASP/7/20/Add.1 (*Report of the Special Working Group's Proposal on the Crime of Aggression adopted on 13 February 2009. ICC-ASP/7/20/Add.1*).

¹⁷² CLARK: *Negotiating Provisions Defining...*, s. 1113.

Vztah RB OSN k výkonu působnosti MTS byl hlavní překážkou zlegalizování definice zločinu agrese.¹⁷³ Dle znění předloženého Speciální pracovní skupinou se vztah RB OSN a MTS odvíjí od definování aktu agrese. Základní debata se vede nad otázkou, zdali je MTS při posuzování individuální odpovědnosti v případě zločinu agrese vázán předcházející rozhodnutím Rady o aktu agrese.

Proč vyvstávají otázky o ovlivnění nezávislosti MTS? V první řadě, pokud by bylo rozhodnutí RB OSN závaznou předcházející podmínkou pro výkon působnosti MTS, do soudního řízení se dostává značný politický vliv států Rady, který ovlivňuje princip zákonnosti řízení před Soudem. Za další se vliv politického orgánu na rozhodování soudu neslučuje s právem na spravedlivý proces a s odpovědností soudu za rozhodnutí ve věci. V této souvislosti by byl MTS jedinou (mezinárodní) soudní institucí, jejíž funkce by byla podřízena rozhodnutí politického orgánu, např. vztah RB OSN a MSD je striktně oddělen, stejně tak nemá RB OSN vliv na činnost národních soudů.

T. Lavers kritizuje směřovatnost určení, zdali došlo k aktu agrese pro výkon působnosti MTS, a obává se mocenské převahy stálých členů nad výkonem spravedlnosti.¹⁷⁴ Argumentuje, že určení, zdali došlo k aktu agrese, není exkluzivní pravomocí Rady, a proto o aktu agrese může rozhodnout i jiný orgán.¹⁷⁵ Lze pochopit, že T. Lavers považuje jakýkoli politický vliv na soudní rozhodnutí v rozporu s nezávislostí soudu. V tomto směru nelze než souhlasit. Zároveň je třeba rozebrat tento argument i v jiné souvislosti. RB OSN je orgánem zmítaným politickými zájmy s dominantním postavením stálých členů, kteří mají právo veta. RB OSN je dle čl. 39 Charty OSN nadána výlučnou pravomocí rozhodovat o aktu agrese v rámci své odpovědnosti udržet nebo obnovit mezinárodní mír a bezpečnost. V tomto směru je rozhodnutí RB OSN, ve smyslu souladu s Chartou OSN, hlavním legálním úkonem k jednání proti agresorovi. V této souvislosti z takového rozhodnutí primárně plynou faktická opatření proti agresorovi, a proto se od Rady vyžaduje akceschopnost. Přijetí rezoluce RB OSN, zdali došlo k aktu agrese, se váže k mezinárodní odpovědnosti státu za porušení norem mezinárodního práva a má pouze deklaratorní účinek, protože právní následky vznikají již samotným porušením mezinárodního práva. Určení, zdali došlo k aktu agrese, pouze ovlivní aktivity RB OSN ve vztahu k opatřením, která může proti agresorovi použít. Z toho vyplývá, že výlučná kompetence RB OSN určit, zdali došlo k agresi, se vztahuje pouze k akceschopnosti

---

¹⁷³ LAVERS: (Pre)Determining the Crime..., s. 303.

¹⁷⁴ Tamtéž, s. 299.

¹⁷⁵ Tamtéž, s. 303.

vyžadující aplikaci protiopatření podle kapitoly VII Charty. V této souvislosti je RB OSN opravdu jedinou autoritou, která může jednat tímto způsobem. Na základě toho nelze výkladem rozšířit obsah Charty OSN. Dapo Akande uvádí: „...dát RB OSN téměř exkluzivní pravomoc ve vztahu k agresí není problémem, který by se měl překonat, ale spíše je prostředkem jak překonat problém.“¹⁷⁶ Dále v této souvislosti je třeba uvést i výstižný argument Marka Steina, o kterém pojednává T. Lavers ve svém textu. Citovaný M. Stein tvrdí, že v případě, pokud Rada usiluje o mocenskou převahu nad MTS, nástrojem této převahy není vydání rezoluce RB OSN o aktu agrese, ale je jím čl. 16 Římského statutu, který může být použit opakovaně a má stejné účinky jako suspenzivní veto.¹⁷⁷ Spojením Steinova argumentu a závěrů druhé kapitoly této práce vyplývá, že čl. 16 odpovídá více politické realitě uvnitř RB OSN, protože je založen na politickém rozhodnutí, resp. na střetu politických zájmů členů Rady, proto Římský statut neklade žádné legální podmínky pro aplikaci čl. 16. Naopak při určení, zdali v konkrétní situaci dochází k aktu agrese, se musí Rada vyrovnat s otázkami legálnosti užití síly dle obecného mezinárodního práva a v tomto rozsahu musí řešit legálnost jednání státu.

3.5 Kampalský kompromis

Před zahájením konference nepanoval velký optimismus,¹⁷⁸ protože účastníci stáli před nesnadným úkolem vymezit vliv RB OSN k výkonu působnosti Soudu.¹⁷⁹ Z průběhu konference vyplývá,¹⁸⁰ že přijetí kampalského kompromisu zcela neuspokojilo všechny strany, což od kompromisu ani nelze očekávat. Nelze opomenout, že mezinárodní společenství našlo vůli kriminalizovat zločin agrese na mezinárodní úrovni a potvrdit propojení *ius ad bellum* a *ius in bello*.¹⁸¹ V tomto směru měla revizní konference velký

---

¹⁷⁶ AKANDE, Dapo. *Prosecuting Aggression: The Consent Problem and the Role of the Security Council. Working Paper* [online]. Oxford Institute for Ethics, Law, and Armed Conflict, květen 2010 [cit. 14. 5. 2011]. Dostupné

na <<http://www.elac.ox.ac.uk/downloads/dapo%20akande%20working%20paper%20may%202010.pdf>>.

¹⁷⁷ LAVERS: (Pre)Determining the Crime..., s. 316.

¹⁷⁸ KREß. VON HOLTZENDORFF: The Kampala Compromise..., s. 1201.

¹⁷⁹ Návrh zprávy Speciální pracovní komise pro zločin agrese z jednání 1., 4., 7.-8. června 2010 (*Draft Report of the Working Group on the Crime of Aggression*).

¹⁸⁰ Podrobněji o taktikách vyjednávání a postupu KREß. VON HOLTZENDORFF: The Kampala Compromise..., s. 1202 – 1207.

¹⁸¹ Výhrady o propojení *ius ad bellum* a *ius in bello* přetrvávají např. u Andrease Pauluse, na kterého v této souvislosti reaguje Claus KREß. KREß, Claus. Time for Decision: Some Thoughts on the Immediate Future of the Crime of Aggression: A Reply to Andreas Paulus. *EJIL*, 2010, roč. 20, č. 4, s. 1133 – 1134.

význam a definice zločinu agrese byla přijata ve formě nového ustanovení Římského statutu čl. 8bis.¹⁸²

Úspěchem je i shoda smluvních států na všech způsobech zahájení řízení. Dle znění čl. 15er¹⁸³ se řízení zahajuje na návrh RB OSN v případech spadajících pod čl. 13 Římského statutu. V tomto případě se nejedná o nějakou novou a výjimečnou pravomoc Rady vůči Soudu. Ustanovení pojednává o situacích zločinů agrese, ke kterým dochází v nesmluvních státech Římského statutu. Z tohoto hlediska je význam tohoto ustanovení kompatibilní s významem čl. 13 Římského statutu. I na konferenci v Kampale se v souvislosti s tímto ustanovením objevily obavy z politizování činnosti vrchního žalobce, proto nebylo navrženo, aby i ve výše zmíněném případě mohl zahájit vyšetřování z úřední povinnosti. Má se za to, že oprávnění vrchního žalobce zahájit vyšetřování v situaci podezření z páčání zločinu agrese v nesmluvním státě Římského statutu, by bylo značným úspěchem mezinárodní trestní spravedlnosti, ale zároveň by se jednalo o ústupek ze strany suverénních států. Navíc, jak bylo naznačeno na začátku, na konferenci se poměrně složitě vyjednávalo a lze usoudit, že ústupek v méně důležitých oblastech pomohl se vyhnout obavám z krachu jednání. Případný neúspěch konference by vyslal signál, že prosazování mezinárodní spravedlnosti není zájmem nikoho.

Lze-li celkově hodnotit přístup delegace Shromážděných států ke kampalskému kompromisu, vyplývá, že mezi státy panovala shoda na potřebě nezávislého a nestranného MTS. Nepojímaly Soud jako podřadného aktéra v mezinárodních vztazích nebo instituci, který by měla být podřízena RB OSN. Svým přístupem k výkonu jurisdikce nechtěly ohrozit nezávislost Soudu, ale usilovaly, aby Soud neohrozil jejich suverenitu.¹⁸⁴

Kampalský kompromis nevybočuje z vývoje mezinárodní trestní spravedlnost na pozadí střetu mezinárodního míru a spravedlnosti. Jeho přijetím nedošlo k žádné revoluční změně, ale ani k žádné evoluci mezinárodní trestní spravedlnosti ve vztahu k řešení konfliktů ve světě. Definice zločinu agrese naplnila úmysl kriminalizovat nejhorší formu individuálního jednání vůči mezinárodnímu společenství a nepřímo posílila i ochranu lidských práv. Naopak nepodpořila globální právní systém, který by reguloval chování aktérů v mezinárodních vztazích.

---

¹⁸² Více příloha 5.

¹⁸³ Tamtéž.

¹⁸⁴ Stálí členové RB OSN prosazovaly, aby řízení u MTS mohlo být zahájeno pouze předložením situace RB OSN a argumentovaly čl. 39 Charty OSN. KREß. VON HOLTZENDORFF: The Kampala Compromise..., s. 1211.

Závěr

Rámcovým tématem této práce je význam mezinárodní trestní spravedlnosti při řešení konfliktů v současném světě a z toho vyplývající vztah mezi mezinárodní trestní spravedlností a mezinárodním mírem. V tomto směru tato analýza zdůrazňuje propojení mezinárodní politiky a mezinárodního práva v otázkách výkonu mezinárodní trestní spravedlnosti a reaguje na přetrvávající debatu o roli MTS v mezinárodních vztazích.

Jak zmiňuje úvod práce, mezinárodní trestní spravedlnost a mezinárodní mír jsou kladeny do opozice. V souvislosti s tzv. *arabským jarem 2011* se Jackson Diehl ptá, co s diktátory, kteří ztratí politickou moc. Na případu Libye tvrdí, že vydání plukovníka Kaddáfího k stíhání do Haagu brání dohodě o přechodu moci a prodlužuje současný stav občanské války, ve které dochází k závažnému porušení norem MHP.¹⁸⁵ Jeho argument, který ilustruje debatu o vztahu mezinárodní spravedlnosti a mezinárodního míru, uvádí, že mezinárodní trestní spravedlnost nemůže obnovit, či přinést mír prostřednictvím aplikace právních norem, s čímž nelze souhlasit. Z obecného hlediska je cílem mezinárodní trestní spravedlnost aplikovat právo a nastolit vládu zákona. Stíháním nejzávažnějších zločinů podle mezinárodního práva se ukazuje, jaké chování nelze na mezinárodní úrovni tolerovat, protože ohrožuje nebo porušuje mezinárodní mír a bezpečnost.

Význam mezinárodní trestní spravedlnosti spočívá v aplikaci práva na situace, v kterých bylo právo ignorováno. Právo s sebou přináší řád a obnovuje víru v jistotu vlastní existence v rámci společnosti i mezinárodního společenství. Názor J. Diehla se týká stíhání vrcholného státního představitele. Možná neplánovaně, poukázal ve svém argumentu na značný význam mezinárodní trestní spravedlnosti, který tkví v legálním a legitimním soudním řízením i s vysoce postavenými osobami vládnoucího režimu, u kterých lze důvodně pochybovat, že by byly za své činy souzeny národními soudy.

Vývoj mezinárodního trestního soudnictví, jehož vrcholný okamžik někteří akademici spojují se vznikem MTS,¹⁸⁶ vyjadřuje prioritu mezinárodního společenství stíhat jednání, která ohrožují nebo porušují mezinárodní mír a bezpečnost. Z hlediska svého účelu, tj. stíhání individuální odpovědnosti za závažná porušení norem MHP a norem práva

---

¹⁸⁵ DIEHL, Jackson. *After the dictators fall...*[online]. The Washington Post, 6. června 2011 [cit. 19. 6. 2011]. Dostupné na <http://www.washingtonpost.com/opinions/after-the-dictators-fall-/2011/06/02/AG57AmJH_story.html?wpisrc=nl_opinions>.

¹⁸⁶ ŠTURMA, Pavel. Historie a charakter Mezinárodního trestního soudu. In *Problémy implementace Statutu Mezinárodního trestního soudu do právního řádu*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 9.

ozbrojených konfliktů a preventivní zabránění páchání jednání, která naplňují znaky skutkových podstat zločinů dle čl. 5 Římského statutu, vyvolává koncept mezinárodní trestní spravedlnosti obdiv a souhlas s úsilím mezinárodního společenství odmítnout jednání, která míří proti lidské důstojnosti, proti psychické a fyzické integritě civilního obyvatelstva v době ozbrojených konfliktů. Naopak v případě některých kroků, resp. v důsledku absence konkrétních kroků, které by umožnily dosáhnout účelu mezinárodní trestní spravedlnosti, se tento obdiv vytrácí. V realitě mezinárodních vztahů vyplývají na povrch nuance, které jsou obtížně předvídatelné autory právních textů a nenahradí je ani výklad platného práva, aniž by tím nebyla ohrožena jeho určitost a právní jistota ve vztahu k subjektům práva.

Tato práce se zabývá vlivem RB OSN na výkon působnosti MTS. Prostřednictvím normativní analýzy vybraných ustanovení platného práva si za cíl klade prozkoumat vztah mezi Radou a stálým trestním tribunálem a popsat vliv vrcholného politického orgánu OSN na nezávislost prvního stálého trestního soudu. Práce zkoumá otázku, zdali může být MTS nezávislý, když je v konkrétních případech rozhodnutí RB OSN omezuje výkon jeho působnosti. V této souvislosti se práce soustředí na právní otázky zkoumaného vztahu, ale neopomíjí ani politický rozměr související s výkonem mezinárodní trestní spravedlnosti v mezinárodních vztazích.

Mezi oběma zkoumanými mezinárodními autoritami existuje mnoho odlišností. MTS je mezinárodní organizací, založenou mezinárodní smlouvou, a její náplní je v první řadě v nezávislém a nestranném posouzení individuální trestní odpovědnosti za porušení norem mezinárodního trestního práva. RB OSN je vrcholným politickým orgánem, který reprezentuje mezinárodní společenství a v kontextu čl. 24 odst. 1 a kapitoly VII Charty OSN dbá na udržení a obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti. Výkon mezinárodní trestní spravedlnosti souvisí s okolnostmi ohrožení nebo porušení mezinárodního míru a bezpečnosti. Z tohoto hlediska existuje vazba Rady na výkon mezinárodní trestní spravedlnosti. Z krátkého historického přehledu vyplývá, že Rada svou činností umožnila vznik ad hoc mezinárodních trestních tribunálů v 90. letech 20. století, nebo naopak o ustanovení takového tribunálu nerozhodla, realizovala vznik i hybridních tribunálů a účastnila se debaty o vznik MTS. Právním základem vlivu Rady na výkon mezinárodní trestní spravedlnosti je kapitola VII Charty, a proto se první kapitola této práce zaměřuje na vztah mezi mezinárodní trestní spravedlností a udržitelností mezinárodního míru a bezpečnosti. Jejím cílem je představit motivy RB OSN a MTS k stíhání jednotlivců za genocidu, válečné zločiny a další typy nejzávažnějších zločinů podle mezinárodního

práva. Kapitola chce dokázat, že oblast mezinárodní trestní spravedlnosti je důležitá pro obě předmětné autority, ale každá z nich přistupuje k výkonu mezinárodní trestní spravedlnosti s odlišnou prioritou a z jiných motivů.

Pro MTS je výkon mezinárodní trestní spravedlnosti podstatou existence, pro Radu je jedním z opatření, které může, ale nemusí, implementovat v konkrétní situaci ohrožení nebo porušení mezinárodního míru a bezpečnosti. Podle současného platného práva nemá RB OSN právní povinnost konkrétní případy závažného porušení norem MHP a norem práva ozbrojených konfliktů řešit prostřednictvím nástrojů mezinárodní trestní spravedlnosti. Ačkoli existuje stálý trestní tribunál a podpora jeho činnosti a myšlenka mezinárodní trestní spravedlnosti byla několikrát deklarována, přesto je tato podpora závislá na uvážení Rady, resp. členských států. Rada nemá žádnou právní povinnost situace u nesmluvních státech Římského statutu, v kterých dochází k páčání nejzávažnějších zločinů podle mezinárodního práva a Rada je označuje za ohrožení nebo porušení mezinárodního míru a bezpečnosti v kontextu s čl. 39 Charty OSN, referovat k MTS. V tomto ohledu bylo dokázáno, že pro Radu není výkon mezinárodní trestní spravedlnosti prioritním opatřením pro udržení nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti. Na základě toho, bylo dokázáno, že ve vztahu mezi Radou a MTS v tomto směru přetrvávají konflikty, ačkoli obě autority mají stejný zájem na udržení mezinárodního míru a bezpečnosti. Tyto konflikty jsou rozebrány ve vztahu k výkonu působnosti MTS na dvou vybraných případech v druhé a třetí kapitole práce.

Druhá kapitola se zabývá dárfúrskou kauzou a v souvislosti s ní se zkoumá vliv RB OSN na výkon působnosti Soudu prostřednictvím právní analýzy ustanovení čl. 13 písm. b) a čl. 16 Římského statutu. V případě aplikace čl. 13 písm. b) Římského statutu rozšiřuje Rada působnost MTS i na státy, které nejsou smluvními státy Římského statutu. Toto rozšíření je v souladu s posilováním významu mezinárodní trestní spravedlnosti. Rada jedná v rámci podmínek kapitoly VII Charty OSN a v tomto směru je zahájení vyšetřování situace u MTS pouze logickým vyústěním závěrů Mezinárodní vyšetřovací komise.

Čl. 13 písm. b) Římského statutu odkazuje na výlučnou kompetenci RB OSN dle čl. 39 Charty OSN. V této souvislosti je třeba vykládat jednání RB OSN vůči MTS. Předložením situace před MTS Rada plní znění čl. 39 Charty OSN, tj. udržuje nebo obnovuje mezinárodní mír. Zároveň dává najevo, že se jedná o takovou situaci, v které mezinárodní spravedlnost může pomoci k udržení nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti. V kontextu s dárfúrskou kauzou chtěla Rada vyvinout tlak na chartúmskou

vládu, aby změnila politiku vůči nearabskému obyvatelstvu. Tento tlak byl silnější se vznesením obvinění súdánského prezidenta z některých typů nejzávažnějších zločinů podle mezinárodního práva na základě výsledků vyšetřování situace, což také vedlo k aktivaci súdánské diplomacie.

Poslední část druhé kapitoly věnovaná dárfúrské kauze analyzuje čl. 16 Římského statutu, který souvisí s vlivem Rady na působnost Soudu. V souvislosti s dárfúrskou kauzou v současnosti nebyl čl. 16 Římského statutu aplikován, ačkoli to několikrát bylo navrhováno. V této souvislosti je součástí analýzy věnována rozboru, zdali by měl být aplikován.

Čl. 16 představuje politický rozměr výkonu mezinárodní trestní spravedlnosti vůči činnosti Soudu. Jeho podstatou je oprávnění RB OSN nenechat zahájit nebo zastavit probíhající vyšetřování či stíhání před MTS. Ve vztahu k MTS je to zřetelný signál, že Soud musí odstoupit od veškerých úkonů, které se klasifikují jako vyšetřování a stíhání, aby svou činností nebylo poškozeno úsilí Rady dosáhnout mír jinými opatřeními, nikoli prostřednictvím legitimního a legálního soudního řízení. Jako omezení nezávislosti Soudu je třeba zhodnotit absenci právních podmínek, kterými by se muselo řídit politické rozhodnutí Rady při aplikaci tohoto ustanovení. Čl. 16 může být aplikován pouze rezolucí Rady přijatou v režimu kapitoly VII Charty OSN. Tento proces sice vyžaduje určitou diplomatickou obratnost, ale nezakládá podmínku pro státy uvažovat o aplikaci čl. 16 v právních rozměrech a zabývat se právními důvody. Ve vztahu k tomuto ustanovení je zřetelný záměr kontrolovat Soud v situacích, kauzách, které souvisí s činností Rady dle čl. 24 odst. 1 a čl. 39 Charty, ale aplikací čl. 16 v jeho současné podobě má RB OSN suspenzivní veto nad výkonem působnosti MTS, aniž by musela užití tohoto veta právně zdůvodnit. V této souvislosti je působnost Soudu a jeho význam při řešení konfliktů pod vlivem politického rozhodnutí, vůči kterému se nemůže ohradit nebo ho nějak změnit. Aplikace čl. 16 Římského statutu může zabránit výkonu trestní spravedlnosti, aniž by Soud měl možnost takové rozhodnutí zvrátit. V tomto smyslu je jeho nezávislost omezena.

Třetí kapitola o definování zločinu agrese nabízí úvahy nad úpravou de lege ferenda, protože v současnosti neexistuje právně závazná definice zločinu agrese. Z tohoto důvodu byla část kapitoly věnována historickému přehledu definování zločinu agrese na mezinárodní půdě a byly zmíněny i návrhy znění z přípravných prací. Tato kapitola nabízí kontrast k ustanovením de lege lata a z tohoto důvodu bylo téma definice zločinu agrese záměrně vybráno.

Zločin agrese je považován za nejzávažnější zločin podle mezinárodního práva. Prostřednictvím v současnosti ještě nezávazné definice je přímo podmíněn aktem agrese. Na základě této souvislosti je interpretována závislost MTS na politickém rozhodnutí RB OSN o aktu agrese. V prvotních úvahách se v tomto směru závislost Soudu na rozhodnutí Rady o aktu agrese nabízí v souladu s ustanovením čl. 24 odst. 1 Charty OSN. Zároveň je třeba tyto úvahy rozvést o absenci právně závazné definice aktu agrese a o nekonstantní rozhodovací praxi RB OSN, které jednání státu je považováno za akt agrese. Z tohoto hlediska je třeba uvést, že podmíněnost zločinu agrese existencí aktu agrese nezakládá mocenskou převahu Rady nad výkonem působnosti Soudu ve věci stíhání zločinu agrese. Dle závěrů třetí kapitoly bylo zjištěno, že výlučná kompetence Rady dle čl. 39 Charty OSN je jedinou zákonnou podmínkou pro aplikování opatření dle čl. 41 Charty OSN. Aby Rada mohla legálně zakročit proti jednání agresora ve smyslu opatření dle čl. 41, musí předcházet právní akt Rady, kterým určuje, že se jednající stát dopustil agrese. Pouze v této vazbě mezi čl. 39 a čl. 41 má výlučnost kompetence Rady smysl. Výlučnost kompetence dle čl. 39 Charty OSN nevede k omezení působnosti Soudu při stíhání zločinu agrese. Překážkou na působení Soudu je nekontrolovatelnost politického rozhodování uvnitř Rady, jehož základem jsou národní zájmy jednotlivých států. V práci se přiznává, že definice zločinu agrese je úspěchem mezinárodní trestní spravedlnosti, ale vítězstvím bude až konzistentní praxe rozhodování o nejzávažnějších porušení norem MHP a práva ozbrojených konfliktů v kontextu s kapitolou VII uvnitř RB OSN.

Z hlediska výzkumné otázky, která byla položena v úvodu práce, bylo na příkladě čl. 16 Římského statutu dokázáno, že výkon působnosti MTS je omezen rozhodnutím Rady tento článek aplikovat. V tomto smyslu je omezena i nezávislost prvního stálého mezinárodního trestního tribunálu. Analýzy vztahující se na čl. 13 písm. b) Římského statutu a definici zločinu agrese nedokazují mocenskou převahu Rady nad působností Soudu, ale nezpochybňují význam politického rozhodnutí Rady vůči prosazování výkonu mezinárodní trestní spravedlnosti zkoumaným haagským tribunálem.

Hlavní přínos této práce spočívá v analyzování právních aspektů vztahu RB OSN a MTS. Téma této práce může být rozvedeno dalším výzkumem, který se případně bude více soustředit na aplikaci ustanovení Římského statutu zločinu agrese v mezinárodních vztazích. Potenciální judikatura Soudu poskytne prostor k interpretaci jednotlivých znaků zločinu agrese s důrazem na subjektivní stránku tohoto zločinu.

Prameny a literatura

Primární zdroje¹⁸⁷

Mezinárodní smlouvy

Charta Mezinárodního vojenského tribunálu.

Charta Organizace spojených národů.

Římský statut Mezinárodního trestního soudu.

Právní akty orgánů OSN

Rezoluce RB OSN 808 (1993).

Rezoluce RB OSN 1265 (1999).

Rezoluce RB OSN 1296 (2000).

Rezoluce RB OSN 1593 (2005).

Rezoluce VS OSN 3314 (XXIX) (1974).

Judikatura

ICC-02/05-01/09 Case (*The Prosecutor v. Omar Hassan Ahmad Al-Bashir*).

Rozhodnutí odvolacího senátu Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii ze dne 2. října 1995 (*Prosecutor v. Tadić*), IT-94-1-AR72.

Právní předpisy

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 84/2009 Sb. m. s., o sjednání Římského statutu Mezinárodního trestního soudu.

Ostatní

Diskuzní zpráva předsedajícího o zločinu agrese. 6. shromáždění, 2.-6. června 2008.

Návrh Kodexu o zločinech proti míru a bezpečnosti lidstva z roku 1996. *Yearbook of International Law Commission*, 1996, vol. II, část 2.

Návrh Statutu Mezinárodního trestního soudu z r. 1994. *Yearbook of International Law Commission*, 1994, vol. II, část 2.

Návrh zprávy Speciální pracovní komise pro zločin agrese z jednání 1., 4., 7.-8. června 2010.

Neoficiální zpráva předsedajícího o znacích skutkové podstaty z neformální schůzky mezi zasedáními o zločinu agrese, 8.-10. června 2009.

Rezoluce RC/Res. 6. Příloha 1. Dodatek k Římskému statutu Mezinárodního trestního soudu o zločinu agrese.

---

¹⁸⁷ Pro zachování jednoty jazyku práce jsou názvy cizojazyčných pramenů uvedeny v českém jazyce. V poznámkovém aparátu práce jsou u konkrétních pramenů uváděny také originální názvy v jazyku pramenu.

Teheránská proklamace. Závěrečný akt Mezinárodní konference o lidských právech. 22. dubna-13. května 1968.

Zpráva Mezinárodního trestního soudu pro Generálního tajemníka OSN. 2007/2008. A/63/323.

Zpráva Přípravné komise o založení Mezinárodního trestního soudu. A/CONF.183/2, 14. dubna 1998.

Zpráva Speciální pracovní skupiny pro zločin agrese přijatá 13. února 2009. ICC-ASP/7/20/Add.1.

Sekundární zdroje

ABASS, Ademola. The Competence of the Security Council to Terminate the Jurisdiction of the International Criminal Court. *Texas International Law Journal*, zima 2005, roč. 40, s. 263 – 298.

AKANDE, Dapo. *Prosecuting Aggression: The Consent Problem and the Role of the Security Council. Working Paper* [online]. Oxford Institute for Ethics, Law, and Armed Conflict, květen 2010 [cit. 14. 5. 2011]. Dostupné na <<http://www.elac.ox.ac.uk/downloads/dapo%20akande%20working%20paper%20may%202010.pdf>>.

ALI, Wasil. *UNSC in heated debate over deferring indictment of Sudan president*. [online]. Sudan Tribune, 29. července 2008 [cit. 28. 2. 2011]. Dostupné na <<http://www.sudantribune.com/UNSC-in-heated-debate-over,28059>>.

BADIE, Bertrand. *La diplomatie des droits de l'homme. Entre éthique et volonté de puissance*. Paris: Fayard, 2002, 324 s.

BERGSMO, Morten, PEJIĆ, Jelena. Article 16. Deferral of investigation or prosecution. In TRIFFTERER, Otto (ed.). *Commentary on the Rome Statute of the International Criminal Court: observers' notes, article by article*. 2. vydání. München: C.H. Beck; Oxford: Hart; Baden-Baden: Nomos, 2008, s. 595 – 604.

BIBAS, Benjamin, CHICON, Emmanuel. *Puissances et impuissances de la CPI* [online]. Mouvements, 13. 4. 2008 [cit. 15. 3. 2011]. Dostupné na <<http://www.mouvements.info/Puissances-et-impuissances-de-la.html>>.

BÍLKOVÁ, Veronika. Dárfúrská dilemata Mezinárodního trestního soudu. *Mezinárodní politika*, 2009, roč. 33, č. 11-12, s. 43 - 45.

BONAFÉ, Béatrice I. *The Relationship between State and Individual Responsibility for International Crimes*. Leiden, Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2009, s. 23 – 32.

BOOT-MATTHIJSEN, Machteld. The International Criminal Court and International Peace and Security. *Tilburg Foreign Law Review*, 2003, roč. 11, č. 2, s. 522 – 523.

BORGES, Julian. *International court likely to seek arrest of Sudan's president for war crimes in Darfur* [online]. The Guardian, 11. července 2008 [cit. 15. 3. 2011]. Dostupné na <<http://www.guardian.co.uk/world/2008/jul/11/sudan.warcrimes>>.

CASSESE, Antonio. The Statute of the International Criminal Court: Some Preliminary Reflections. *European Journal of International Law*, 1999, roč. 10, s. 144 - 171.

- CLARK, Roger S. Negotiating Provisions Defining the Crime of Aggression, its Elements and the Conditions for ICC Exercise of Jurisdiction Over It. *European Journal of International Law*, 2010, roč. 20. č. 4, s. 1103 - 1115.
- CRYER, Robert a kol. *An Introduction to International Criminal Law and Procedure*. 2. vydání. Cambridge: Cambridge University Press, 2010. 618 s.
- CRYER, Robert. *Prosecuting International Crimes. Selectivity and the International Criminal Law Regime*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005. 360 s.
- DAVID, Vladislav, SLADKÝ, Pavel, ZBOŘIL, František. *Mezinárodní právo veřejné s kazuistikou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2008. 432 s.
- DeNICOLA, Christopher P. A Shield for the „Knights of Humanity“: The ICC should Adopt a Humanitarian Necessity Defense to the Crime of Aggression. *University of Pennsylvania Journal of International Law*, zima 2008, roč. 30, č. 2, s. 641 – 689.
- DIEHL, Jackson. *After the dictators fall...*[online]. The Washington Post, 6. června 2011 [cit. 19. 6. 2011]. Dostupné na <http://www.washingtonpost.com/opinions/after-the-dictators-fall-/2011/06/02/AG57AmJH_story.html?wpisrc=nl_opinions>.
- FALLIGANT, Jennifer. The Prosecution of Sudanese President Al-Bashir: Why a Security Council Deferral would Harm the Legitimacy of the International Criminal Court. *Wisconsin International Law Review*, květen 2010, roč. 27, s. 727 – 752.
- FERENCZ, Benjamin B. Ending Impunity for the Crime of Aggression. *Case Western Reserve Journal of International Law*, 2009, roč. 41, č. 2 – 3, s. 281 – 290.
- FROWEIN, Jochen Abr., KRISCH, Nico. Chapter VII. Action with Respect to Threat to the Peace, Breaches of the Peace, and Act of Aggression. In SIMMA, Bruno (ed.). *The Charter of the United Nations : A Commentary. Volume I*. 2. vydání. Oxford; New York: Oxford University Press, 2002, s. 701 – 763.
- GLENNON, Michael J. The Blank-Check Crime of Aggression. *The Yale Journal of International Law*, 2010, roč. 35, s. 71 - 114.
- HAGAN, John, LEVI, Ron. Crimes of War and the Force of Law. *Social Forces*, 2005, roč. 83, č. 4, s. 1499 – 1534.
- KALDOR, Mary. *New & Old Wars*. 2. vydání. Cambridge: Polity Press, 2006. 231 s.
- KIRSCH, Philippe, OOSTERVELD, Valerie. Negotiating an Institution for the Twenty-First Century: Multilateral Diplomacy and the International Criminal Court. *McGill Law Journal*, srpen 2001, roč. 46, s. 1141 – 1158.
- KREß, Claus, VON HOLTZENDORFF, Leonie. The Kampala Compromise on the Crime of Aggression. *Journal of International Criminal Justice*, 2010, č. 8, s. 1179 – 1217.
- LAVERS, Troy. (Pre)Determining the Crime of Aggression: Has the Time Come to Allow the International Criminal Court its Freedom? *Albany Law Review*, 2008, roč. 71, s. 299 – 319.
- MARSHALL, Robin. International Justice no longer ‚Utopian dream.‘ *Budapest Sun*, 21. června 2007, s. 2.
- NEUNER, Matthias. The Darfur Referral of the Security Council and the Scope of the Jurisdiction of the International Criminal Court. *Yearbook of International Humanitarian Law*, 2005, roč. 8, s. 320 – 343.

- NOLTE, Georg. The Different Functions of the Security Council with respect to Humanitarian Law. In LOWE, Vaughan a kol. (eds). *The United Nations Security Council and War. The Evolution of Thought and Practice since 1945*. New York: Oxford University Press, 2008. 793 s.
- ONDŘEJ, Jan a kol. *Mezinárodní humanitární právo*. Praha: C. H. Beck, 2010. 559 s.
- PAULUS, Andreas L. Legalist Groundwork for the International Criminal Court: Commentaries on the Statute of the International Criminal Court. *European Journal of International Law*, 2003, roč. 14, č. 4, s. 843 – 860.
- POLGREEN, Lydia, SIMONS, Marlise. *The Pursuit of Justice vs. the Pursuit of Peace*. [online]. The New York Times online, 11. července 2008 [cit. 28. 2. 2011]. Dostupné na <<http://www.nytimes.com/2008/07/11/world/africa/11sudan.html?ref=world>>.
- RAUSTIALA, Kal, SLAUGHTER, Anne-Marie. International Law, International Relations and Compliance. In CARLSNAES, Walter, RISSE, Thomas, SIMMONS, Beth A. (eds.). *Handbook of International Relations*. London: Sage Publications, 2005, 572 s.
- RADEMAKER, Stephen G. International Criminal Court doesn't need power over 'aggression.' *The Washington Post*, 2. dubna 2010, s. A17.
- REDDI, Vimalen J. The ICC and the Crime of Aggression: A Need to Reconcile the Prerogatives of the SC, the ICC and the ICJ. *International Criminal Law Review*, 2008, roč. 8, s. 655 – 686.
- ROBINSON, Darryl. Serving the Interests of Justice: Amnesties, Truth Commissions, and the International Criminal Court. *European Journal of International Law*, 2003, roč. 14, č. 3, s. 481 - 505.
- SCHAEFFER, Robert. The Audacity of Compromise. The UN Security Council and the Pre-conditions to the Exercise of Jurisdiction by the ICC with Regard to the Crime of Aggression. *International Criminal Law Review*, 2009, roč. 9, č. 2, s. 414.
- STEINER, Henry J., ALSTON, Philip, GOODMAN, Ryan. *International Human Rights in Context. Law, Politics, Morals*. 3. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2007, 1492 s.
- STEELE, Jonathan. *The ICC should not Indict al-Bashir* [online]. The Guardian, 11. července 2008 [cit. 15. 3. 2011]. Dostupné na <<http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2008/jul/11/sudan.unitednations>>.
- ŠTURMA, Pavel. Historie a charakter Mezinárodního trestního soudu. In *Problémy implementace Statutu Mezinárodního trestního soudu do právního řádu*. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 1 – 25.
- ŠTURMA, Pavel, Čepelka, Čestmír. *Mezinárodní právo veřejné*. Praha: C. H. Beck, 2008. 881 s.
- ŠTURMA, Pavel. *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2002, 311 s.
- WEBEL, Charles. Introduction. Towards a Philosophy and Metapsychology of Peace. In WEBEL, Charles, Galthung, Johan (eds.). *Handbook of Peace and Conflict Studies*. London, New York: Routledge, 2007, s. 3 – 13.
- WEISBORD, Noah. Prosecuting Aggression. *Harvard International Law Journal*, zima 2008, roč. 49, č. 1, s. 161 – 220.

WELLER, Marc. Undoing the Global Constitution: UN Security Council Action on the International Criminal Court. *International Affairs*, říjen 2002, roč. 78, č. 4, s. 693 – 712.

WILLIAMS, Sharon A., SCHABAS, William A. Article 13. Exercise of Jurisdiction. In TRIFFTERER, Otto (ed.). *Commentary on the Rome Statute of the International Criminal Court: observers' notes, article by article*. 2. vydání. München : C.H. Beck; Oxford : Hart; Baden-Baden : Nomos, 2008, s. 563 – 574.

ZAHAR, Alexander, SLUITER, Göran. *International Criminal Law*. Oxford: Oxford University Press, 2008, 530 s.

ZUPPI, Alberto L. Aggression as International Crime: Unattainable Crusade or Finally Conquering the Evil? *Pennsylvania State International Law Review*, léto 2007, roč. 26, č. 1, s. 1 – 36.

Obstacles in International Justice. The Establishment and Efficacy of International Courts. An interview with Richard J. Goldstone. *Harvard International Review*, 2009, roč. 30, č. 4, s. 80 – 81.

Sudan: Justice, Peace and the ICC. [online]. International Crisis Group, [cit. 15. 3. 2011]. Dostupné na <<http://www.crisisgroup.org/~media/Files/africa/horn-of-africa/sudan/Sudan%20Justice%20Peace%20and%20the%20ICC.ashx>>.

The Crime of Aggression. [online]. Coalition for the International Criminal Court, [cit. 15. 3. 2011]. Dostupné na <<http://www.iccnw.org/?mod=aggression>>.

The States Parties to the Rome Statute [online]. ICC, [cit. 1. 3. 2011]. Dostupné na <<http://icc-cpi.int/Menu/ASP/states+parties/>>.

The United Nations Security Council's Power to Defer Investigations and Prosecutions Undertaken by the International Criminal Court. In *The Relationship between the International Criminal Court and the United Nations. War Crimes Research Office ICC. Legal Analysis and Education Project*. Washington College of Law, 2009, s. 2 – 6.

Transcript of Press Conference by Secretary-General Ban Ki-Moon at United Nations Headquarters. July 10th, 2008 [online]. 7th Space Interactive, 11. července 2008 [cit. 19. 3. 2011]. Dostupné na <http://7thspace.com/headlines/286523/transcript_of_press_conference_by_secretary_general_ban_ki_moon_at_united_nations_headquarters_10_july_2008.html>.

Příloha 1: Časový přehled vývoje tzv. dárfúrské kauzy

2003	Zahájení občanské války v Dárfúru
2005, 31. březen	Přijetí Rezoluce RB OSN 1593 (2005)
2005, 6. červen	Zahájení vyšetřování úřadem prokurátora
2008, 14. červenec	Obvinění O. al-Bašíra a podání návrhu na vydání zatykač
2009, 4. březen	Vydání zatykače na O. al-Bašíra

Příloha 2: Časový přehled vývoje definování agrese a zločinu agrese

1945	Norimberské principy
1946	Přijetí Rezoluce VS 95 (I)
1954	Návrh Kodexu zločinů proti míru a bezpečnosti lidstva
1974	Přijetí rezoluce VS OSN 3314 (XXIX) (1974)
1998, 17. červenec	Přijetí Římského statutu
2002, 1. červenec	Vstup Římského statutu v platnost
2003	Zahájení práce Speciální pracovní skupiny pro zločin agrese
2008, 6. červen	Šesté setkání Speciální pracovní skupiny pro zločin agrese – návrh znění zločinu agrese
2009	Předpokládaný konec práce Speciální pracovní skupiny pro zločin agrese
2010, 11. červenec	Přijetí tzv. kampalského kompromisu

Příloha 3: Vývoj znění současného čl. 13 Římského statutu

Ve znění 1994 Návrhu

Article 23

Action by the Security Council

1. Notwithstanding article 21, the Court has jurisdiction in accordance with this Statute with respect to crimes referred to in article 20 as a consequence of the referral of a matter to the Court by the Security Council acting under Chapter VII of the Charter of the United Nations.

Zdroj: *1994 Draft Statute for an International Criminal Court* [online]. United Nations Treaty Collection, [cit. 28. 2. 2011]. Dostupné na <http://untreaty.un.org/ilc/texts/7_4.htm>.

Ve znění Zprávy Přípravného výboru

article 11;

[(b) the Prosecutor has initiated an investigation in respect of such a crime in accordance with article 12]; or

(b) a situation in which one or more of such crimes appears to have been committed is referred to the Prosecutor by the Security Council [acting under Chapter VII of the Charter of the United Nations]].

[Article 10

Role of the Security Council

[1. The Court may not exercise its jurisdiction with respect to a crime of aggression unless the Security Council has first determined under Chapter VII of the Charter of the United Nations that the State concerned has committed an act of aggression. A determination by the Security Council shall not be interpreted as in any way affecting the independence of the Court in its determination of the criminal responsibility of any person concerned.]

Zdroj: *Report of the Preparatory Committee on the Establishment of the International Criminal Court* [online]. United Nations Treaty Collection, [cit. 28. 2. 2011]. Dostupné na <<http://www.un.org/icc/prepcom.htm>>.

Příloha 4: Vývoj znění současného čl. 16 Římského statutu

Ve znění 1994 Návrhu

Article 23

Action by the Security Council

....

3. No prosecution may be commenced under this Statute arising from a situation which is being dealt with by the Security Council as a threat to or breach of the peace or an act of aggression under Chapter VII of the Charter, unless the Security Council otherwise decides.

Zdroj: *1994 Draft Statute for an International Criminal Court* [online]. United Nations Treaty Collection, [cit. 28. 2. 2011]. Dostupné na <http://untreaty.un.org/ilc/texts/7_4.htm>.

Ve znění Zprávy Přípravného výboru

[Article 10

Role of the Security Council

...

2. No investigation or prosecution may be commenced or proceeded with under this Statute [for a period of twelve months] after the Security Council[, acting under Chapter VII of the Charter of the United Nations,] has requested the Court to that effect; that request may be renewed by the Council under the same conditions.]

Zdroj: *Report of the Preparatory Committee on the Establishment of the International Criminal Court* [online]. United Nations Treaty Collection, [cit. 28. 2. 2011]. Dostupné na <<http://www.un.org/icc/prepcom.htm>>.

Příloha 5: Kampalský kompromis

1. Article 5, paragraph 2, of the Statute is deleted.

2. The following text is inserted after article 8 of the Statute:

Article 8 bis

Crime of aggression

1. For the purpose of this Statute, “crime of aggression” means the planning, preparation, initiation or execution, by a person in a position effectively to exercise control over or to direct the political or military action of a State, of an act of aggression which, by its character, gravity and scale, constitutes a manifest violation of the Charter of the United Nations.

2. For the purpose of paragraph 1, “act of aggression” means the use of armed force by a State against the sovereignty, territorial integrity or political independence of another State, or in any other manner inconsistent with the Charter of the United Nations. Any of the following acts, regardless of a declaration of war, shall, in accordance with United Nations General Assembly resolution 3314 (XXIX) of 14 December 1974, qualify as an act of aggression:

(a) The invasion or attack by the armed forces of a State of the territory of another State, or any military occupation, however temporary, resulting from such invasion or attack, or any annexation by the use of force of the territory of another State or part thereof;

(b) Bombardment by the armed forces of a State against the territory of another State or the use of any weapons by a State against the territory of another State;

(c) The blockade of the ports or coasts of a State by the armed forces of another State;

(d) An attack by the armed forces of a State on the land, sea or air forces, or marine and air fleets of another State;

(e) The use of armed forces of one State which are within the territory of another State with the agreement of the receiving State, in contravention of the conditions provided for in the agreement or any extension of their presence in such territory beyond the termination of the agreement;

(f) The action of a State in allowing its territory, which it has placed at the disposal of another State, to be used by that other State for perpetrating an act of aggression against a third State;

(g) The sending by or on behalf of a State of armed bands, groups, irregulars or mercenaries, which carry out acts of armed force against another State of such gravity as to amount to the acts listed above, or its substantial involvement therein.

Article 15 bis

Exercise of jurisdiction over the crime of aggression

(State referral, *proprio motu*)

1. The Court may exercise jurisdiction over the crime of aggression in accordance with article 13, paragraphs (a) and (c), subject to the provisions of this article.
2. The Court may exercise jurisdiction only with respect to crimes of aggression committed one year after the ratification or acceptance of the amendments by thirty States Parties.
3. The Court shall exercise jurisdiction over the crime of aggression in accordance with this article, subject to a decision to be taken after 1 January 2017 by the same majority of States Parties as is required for the adoption of an amendment to the Statute.
4. The Court may, in accordance with article 12, exercise jurisdiction over a crime of aggression, arising from an act of aggression committed by a State Party, unless that State Party has previously declared that it does not accept such jurisdiction by lodging a declaration with the Registrar. The withdrawal of such a declaration may be effected at any time and shall be considered by the State Party within three years.
5. In respect of a State that is not a party to this Statute, the Court shall not exercise its jurisdiction over the crime of aggression when committed by that State's nationals or on its territory.
6. Where the Prosecutor concludes that there is a reasonable basis to proceed with an investigation in respect of a crime of aggression, he or she shall first ascertain whether the Security Council has made a determination of an act of aggression committed by the State concerned. The Prosecutor shall notify the Secretary-General of the United Nations of the situation before the Court, including any relevant information and documents.
7. Where the Security Council has made such a determination, the Prosecutor may proceed with the investigation in respect of a crime of aggression.
8. Where no such determination is made within six months after the date of notification, the Prosecutor may proceed with the investigation in respect of a crime of aggression, provided that the Pre-Trial Division has authorized the commencement of the investigation in respect of a crime of aggression in accordance with the procedure contained in article 15, and the Security Council has not decided otherwise in accordance with article 16.
9. A determination of an act of aggression by an organ outside the Court shall be without prejudice to the Court's own findings under this Statute.
10. This article is without prejudice to the provisions relating to the exercise of jurisdiction with respect to other crimes referred to in article 5.

Article 15 *ter*

Exercise of jurisdiction over the crime of aggression

(Security Council referral)

1. The Court may exercise jurisdiction over the crime of aggression in accordance with article 13, paragraph (b), subject to the provisions of this article.
2. The Court may exercise jurisdiction only with respect to crimes of aggression committed one year after the ratification or acceptance of the amendments by thirty States Parties.
3. The Court shall exercise jurisdiction over the crime of aggression in accordance with this article, subject to a decision to be taken after 1 January 2017 by the same majority of States Parties as is required for the adoption of an amendment to the Statute.
4. A determination of an act of aggression by an organ outside the Court shall be without prejudice to the Court's own findings under this Statute.
5. This article is without prejudice to the provisions relating to the exercise of jurisdiction with respect to other crimes referred to in article 5.

5. The following text is inserted after article 25, paragraph 3, of the Statute:

3 bis. In respect of the crime of aggression, the provisions of this article shall apply only to persons in a position effectively to exercise control over or to direct the political or military action of a State.

6. The first sentence of article 9, paragraph 1, of the Statute is replaced by the following sentence:

1. Elements of Crimes shall assist the Court in the interpretation and application of articles 6, 7, 8 and 8 *bis*.

7. The chapeau of article 20, paragraph 3, of the Statute is replaced by the following paragraph; the rest of the paragraph remains unchanged:

3. No person who has been tried by another court for conduct also proscribed under article 6, 7, 8 or 8 *bis* shall be tried by the Court with respect to the same conduct unless the proceedings in the other court:

Zdroj: *Resolution RC/Res.6. Annex I. Amendments to the Rome Statute of the International Criminal Court on the crime of aggression* [online]. International Criminal Court, [cit. 28. 2. 2011]. Dostupné na <<http://www.icc-cpi.int/Menus/ASP/Sessions/Official+Records/Review+Conference.htm>>.

Seznam příloh

Příloha 1: Časový přehled vývoje tzv. dárfúrské kauzy

Příloha 2: Časový přehled vývoje definice zločinu agrese

Příloha 3: Vývoj znění současného čl. 13 Římského statutu

Příloha 4: Vývoj znění současného čl. 16 Římského statutu

Příloha 5: Kampalský dodatek

Abstrakt

Tato práce zkoumá vazbu mezi RB OSN a MTS ve vztahu k výkonu jurisdikce stálého haagského trestního tribunálu. Cílem práce je předložit právní analýzu vlivu RB OSN na nezávislost MTS a záměrem této práce je vysvětlit, zdali vliv RB OSN na jurisdikci MTS působí na výkon mezinárodní trestní spravedlnosti. V této souvislosti se práce také rámcově zabývá významem mezinárodní trestní spravedlnosti pro řešení konfliktů, které představují ohrožení či porušení mezinárodního míru a bezpečnosti. Práce vychází z předpokladu, že prosazení mezinárodní trestní spravedlnosti je politickou i právní otázkou, což předznamenává konflikty mezi RB OSN a MTS. V rámci výzkumu tato případová studie volí normativní přístup a zabývá se právní analýzou konkrétních ustanovení Římského statutu, Charty OSN a jiných relevantních zdrojů a deskriptivně-analytickou metodou zkoumá výzkumnou otázku na dvou případech: na tzv. dárfúrské kauze, a na definování zločinu agrese v souladu s čl. 5 odst. 2 Římského statutu.

Abstract

This thesis is a one policy-issue study of a relation between the United Nations Security Council (hereinafter the UNSC) and the International Criminal Court (hereinafter the ICC, the Court) with regards to conditions of pursuing individual accountability for the grave breaches under international law. Currently, on the one hand, there is ambition to tackle issues of high significance and to prevent the most serious breaches of international humanitarian law in armed conflicts. On the other hand, there is the UNSC that distracts itself between peace, justice, and global politics. This thesis's main focus is, however the ICC contributes to prevent international peace and security, relations between the UNSC and the ICC are rather disharmonic than symbiotic due to the UNSC political influence upon the Court of the Court's jurisdiction, as proven by analyses of particular legal provisions. The study is essentially in two parts: Chapter one introduces motions of both authorities in concern for pursuing international criminal justice. Chapters two and three elaborate on a normative framework of UN SC and ICC relations with a special regard to explain the UN SC power to influence jurisdiction of the ICC within the scope of two analytical examples: the Omar al-Bashir case and the crime of aggression.

Anotace

Příjmení a jméno autora: Bednářová, Blanka

Název katedry a fakulty: Katedra ústavního práva a mezinárodního práva veřejného

Název diplomové práce: *Rada bezpečnosti OSN a její vztah k Mezinárodnímu trestnímu soudu. Souboj míru a spravedlnosti v mezinárodních vztazích?*

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Ondřej Svaček, Ph.D., LL.M.

Počet znaků: 99 307

Počet příloh: 5

Počet titulů použité literatury: 75

Klíčová slova: mezinárodní trestní spravedlnost – Rada bezpečnosti OSN – Mezinárodní trestní soud – Římský statut Mezinárodního trestního soudu – stíhání O. al-Bašíra – zločin agrese.

Charakteristika:

Tato práce pojednává o vztahu mezi mezinárodní trestní spravedlností a mezinárodním mírem. Mezinárodní trestní spravedlnost je hodnotou, o kterou se opírá mezinárodní společenství, přesto stíhání nejzávažnějších zločinů na mezinárodní úrovni budí jisté politické kontroverze. Práce analyzuje vztah mezi RB OSN a MTS v otázkách výkonu jurisdikce Soudu a v této rovině se zabývá vlivem RB OSN na nezávislost stálého trestního tribunálu v Haagu. Práce se věnuje vztahu mezi výkonem mezinárodní trestní spravedlnosti a jednání RB OSN v režimu kapitoly VII Charty OSN a na případu dárfúrské kauzy a definování zločinu agrese zkoumá vliv politického rozhodnutí Rady na výkon mezinárodní trestní spravedlnosti.

Annotation

Author's surname and name: Bednářová, Blanka

Department and Faculty: Department of Constitutional Law and International Public Law

Thesis title: *The United Nations Security Council and the International Criminal Court. Struggle of Peace and Justice in International Relations?*

Thesis supervisor: JUDr. Ondřej Svaček, Ph.D., LL.M.

Character count: 99 307

Appendix count: 5

Bibliography count: 75

Key words: international criminal justice – UN Security Council – International Criminal Court – Rome Statute of the International Criminal Court – prosecution of Omar al-Bashir – crime of aggression.

Abstract

This thesis is a one policy-issue study of relations between the United Nations Security Council (hereinafter the UNSC) and the International Criminal Court (hereinafter the ICC, the Court) with special focus on the UNSC influence on the Court jurisdiction. The research question concerns whether the UNSC power to influence the Court jurisdiction tackles the first permanent international criminal court's independence. The study analyses execution of international criminal justice and activities of the UNSC within the Chapter VII of the UN Charter. Additionally, it examines the UNSC political influence on the Court jurisdiction in two analytical cases: the O. al-Bashir case and the definition of the crime of aggression case. Furthermore, this study aims at presenting context between international criminal justice and international peace.